LIBRARY
Brigham Young University
RARE BOOK COLLECTION

739.278
B283d
1676

BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 23155 5027

THOMÆ BARTHOLINI

ANTIQVITATVM VETERIS PVERPERII SYNOPSIS

A Filio

CASPARO BARTHOLINO

Commentario illuſtrata.

CVM

THOMÆ BARTHOLINI

Ad Filium Epiſtola.

AMSTELODAMI,

Sumptibus HENRICI WETSTENII.

MDCLXXVI.

AMPLISSIMO VIRO

DN. PETRO

LASSONIO

I. V. LICENTIATO

CONSILIARIO REGIO

ET

IN SVPREMO TRIBVNALI

ASSESSORI MERITISSIMO

CATONI SECVLI

MAGNIS MERITIS

MAIORI VIRTVTE

PVBLICIS NEGOTIIS PARI

PRIVATO NOMINE

OMNIBVS BENIGNO

IDEOQVE

OMNIBVS AMORI

BONIS EXEMPLO

VIRTVTI INCITAMENTO

MVSIS INCOLVMITATI

QVÆ PARENTEM ADORANT

THEMIDIS VINDICI

QVÆ MAIOREM NVLLVM

AGNOSCIT

LITERARVM PATRONO

QVIPPE QVÆ AD STVPOREM
MASCVLO PECTORE CONDITÆ
VENERANDÆ ANTIQVITATIS
CVIVS EGO INTERPRES
PROTECTORI
ET QVOD MAIVS AGNOSCO
IN ME
SINGVLARI AFFECTV
PROPENSO
FAVTORI MAGNO
DIS RIDENTIBVS NATO
IN SIGNVM
ANIMI DEVOTI ET GRATI
SPECIMEN HOC ANTIQVI-
TATVM
VETERIS PVERPERII
NEVTIQVAM
NATALIBVS EIVS INFERIVS
QVI
AD PVBLICVM BONVM NATVS
CVM FELICI PROSPERITATIS
VOTO
VTQVE EIVS
IVNONI FELIX SIT
L. M Q. D.
CASP. BARTHOLINVS TH. F.
CAS-

CASPARVS BARTHOLINVS

TH. F.

Antiquitatum Fautori S.

Memoriam rerum quæ obſcuravit peneque delevit, illuſtravit pariter poſteriſque tranſmiſit ævi vetuſtas. Providentia Numinis id factum, ne Virtuti exempla, diſciplinæ præcepta deeſſent. Inde nobili contentione Viris ſago togaque illuſtribus enatum rei literariæ ac librariæ ſtudium, quorum animus ad magna natus nullis privatæ ſortis repagulis coërceri potuit, quin ſemper ad excelſæ indolis apicem contenderet. Et his ſeculis tantis conatibus præivere plures, ut jam reclinatas nutanteſque Muſarum columnas erexerint, immenſumque illud Politi Orbis cœlum ſuis veluti humeris ſuſti-

nuerint. Inter alios Parens *meus Venerandus maſculè in hanc arenam deſcendit, ſed Fortunâ partim favente, partim novercâ. Aggreſſus enim rem hactenus ab aliis intactam,* Antiquitates Veterum Puerperii *adornaverat, ſed ſpem tanti Operis intercepit Vulcanus, qui Eugeriam inimicam ſuſcitavit, & Vitumnum compulit ut vitam huic fœtui denegaret, contra aliorum leges apud quos gravidis dilata ſupplicia donec peperiſſent. Quod enim temporis injuriæ fuerat anticipatione invida edaci flammæ commiſit ſortis iniquitas, totque annorum labores in cineres vertit, ut luctuoſum hoc Puerperium Thracum diceres. Iacturam illam ipſe Parens perſequitur* Diſſertatione ad Filios de Incendio Bibliothecæ, *ubi inter alios hujus libri interitum ita conqueritur:*

An-

Antiquitates Puerperii Va- „
riarum gentium, imprimis Ro- „
manorum. „

Opus varia eruditione, nisi me „
fefellit opinio, refertum, cujus „
prima lineamenta duxi annis ab- „
hinc triginta & amplius, idque „
suasu Cl. Walæi, *qui id argumen-* „
tum desiderari monuit. Meursius „
quidem Græcæ literaturæ interpres „
celebris de Græcorum Puerperio „
folia tria olim publici juris fecit, „
sed nimia brevitate lectorem cu- „
riosum satiare non potest. Ad plu- „
ra digressus ego, quicquid Auto- „
rum veterum lectio assidua, quic- „
quid Philologorum aliorum obser- „
vationes, quicquid variarum gen- „
tium instituta, mores, ritus, an- „
tiquitates suppeditarunt, quicquid „
ad hoc argumentum illustrandum „
Ebræi Doctores, Græci sapientes, „

 „ *Ro-*

„ *Romani diligentes conferre potue-*
„ *runt, cum delectu selegi & suo or-*
„ *dini reddidi, grata & diffusa va-*
„ *rietate nascendi tempora percur-*
„ *rens, quid nempe ante nativita-*
„ *tem, quid in puerperio, quid postea*
„ *actum fuerit. Ornarunt Librum ju-*
„ *stæ magnitudinis variæ veterum*
„ *Inscriptiones, & figuræ passim Ro-*
„ *mæ, Neapoli, Gaëtæ, Florentiæ,*
„ *in Sicilia magno studio à me colle-*
„ *ctæ ex ruderibus & Doctorum Vi-*
„ *rorum monumentis.* Synopsin *seu*
„ *summa Capita typis publicis olim*
„ *commisi, cum reducem me Patria*
„ *Academia primum vidisset. Nec*
„ *destiti exinde ad susceptum Opus*
„ *augendum conferre quicquid vel*
„ *propria lectio suggessit, vel eruditi*
„ *alii ad rem pertinere judicarunt,*
„ *ut si inducias exigui temporis fata*
„ *concessissent, fidem publico exsol-*

vere

vere quamprimum potuissem. Iam ,, in ipso puerperio fœtus , in partu ,, laborans , extinctus , Lucinam ini- ,, micam nunquam sollicitabit , nec ,, Prosam nec Postvertam. Abiit enim ,, illuc , unde negant redire quen- ,, quam. ,,

Condoluit Eruditus Orbis , & de Puerperio minus feliciter transacto conquesti sumus omnes. Ex luminum accensorum fato in Puerperio nomen auspicatum eligêre veterum nonnulli , sed hic lumen flammæ infausto omine accensum , quia ipse Neptunus , Genethlius Deus , humore suo Nativitatem promovere non potuit , nec ulli custodes Vulcanum , ceu Sylvanum Puerperæ apud Veteres inimicum , ab ingressu arcere. Non jam de Primogenitura litigabit partus , quia non susceptus est , nec in terra statutus , sed flamma. Ego quamvis

noverim eò expoſitum eſſe, ut nec ex Via Appia, nec ſolutis alimentis repeti poſſit, nunquam tamen animum ab iſtius Reipublicæ Antiquariæ commodi cogitatione avertere potui. Cum enim Parens *chariſſimus omnem hujus operis ſpem non ſine cauſſa abjecerit, ut ex annexa ejus ad me* Epiſtola *patet, ego hoc ad me pertinere credidi, cui viget ætas, animus valet; utinam fato meliore. Et jam inter aſſiduas meliorum Autorum, Medicorum veterum, Philologorum, Antiquariorum lectiones, non pauca congeſſi, quæ in ſuſcepto itinere Amicorum Doctiorum judiciis comprobare, ulteriori Veterum lectione confirmare, perluſtratione Antiquitatum ſedula illuſtrare, & paulatim ad perfectionem majorem deducere omnibus numeris abſolutum*

tum Opus conabor. Interim si quis Quid agam fortasse requirat, ut scirent Eruditi, quid à me sperari velim, placuit ad Synopsin Parentis, *olim editam, pauca Commentarioli loco addere, quæ etiam citiùs in chartam conjeci quàm coquuntur asparagi. Nec enim singula operosiùs persequi animus fuit, quia minori temporis dispendio nodum solveret Gordium Alexander. Pauca hic habes, mi Lector, quæ ex Antiquario Operis mei penu, veluti ex fluctibus Icariis guttulas quasdam, depromsi atque delibavi, Majora exhibiturus ubi itineris meta permiserit, & quamprimum ex Italia, Antiquitatis promo condo, adduxero quæ ibi plurima sunt, suscepto Operi necessaria.*

Interea, Lector, vale, & nostro

ſtro Puerperio Lucinam propitiorem precare.

Lugduni Batavorum Calend. Aprilis. CIↃIↃC LXXV.

THOMÆ

THOMÆ BARTHOLINI

DE

PVERPERIO VETERI

Ad Filium

CASP. BARTHOLINVM

EPISTOLA.

TH. BARTHOLINVS

Filio

CASP. BARTHOLINO

S.

INgenti gaudio perfundor, mi fili, quod Te videam paſſibus æquis mecum contendere, & ad famam præclaro auſu graſſari. Nihil mihi accidere gratius potuit, quam filium ſuſcepiſſe eodem ſpiritu animatum iiſdemque ſtudiis immerſum, quibus vel juventutem meam exercui, vel ſenectutem ornavi. Inprimis volupe mihi eſt, quod Philologiam felici copula Medicinæ jungas, ex quarum conjugio Puerperium auſpicatum ſuccedit, quo florentibus annis genio benigno doctos

fœtus

fœtus in lucem profers. Indignari tamen, inter tanta gaudia & surgentia optimi filii vota apud me soleo, quod plus Tibi fata indulserint, quam mihi. Eripuit mihi Vulcanus argumentum benè de publico merendi, ut Tibi occasionem præberet caligine profundæ vetustatis obductam materiam propalandi. Ex meo infortunio Tibi gloria relicta videtur. Quemadmodum Saturnus in cœlo Paganorum cedere coactus est Filio Iovi, ita quam opera non tralaticia laudem meritus eram, si supereſſent ejus lineamenta, Tu intercipis. Non ignoras quot annos insumpserim, quot tædia devoraverim in Opere diu meditato Doctisque desiderato *De Veterum Puerperio*, & quam prope abfuerim à complemento. Sed

&

& ipſe teſtis es oculatus, quam levi flamma momento conſumi potuerit, quicquid triginta annorum induſtria procuderat. Conquererer prolixius de iniquo Librorum fato, niſi Liberorum meorum, quorum ſurgenti fortunæ invidere non fas eſt, ſolatio erigerer, quia jacturam laborum meorum diligentia ſua reſarciunt, & ſtrenuè paterna veſtigia premunt communibus ſtudiis calentia, ut non malè actum videatur de rebus humanis tali poſteritate diſcedere. Ego quidem omnem exinde ſpem novi Puerperii depoſui, cui mors vicinior quam nativitas. Imò conſumptis per nequiſſimum Vulcanum chartis omnibus, quibus univerſam hanc de *Puerperio Veterum* materiam conſignaveram, tot veterum Autorum

torum lectionibus, tot eruditorum colloquiis, tot recentioris memoriæ scriptoribus, tot peregrinationum molestiis collectam, siquidem, quod doleo, bis scribere non consueveram, puerperium meum æterno silentio obliterare existimavi, quod oppressum fuerat antequam Lucina obstetricante lucem posset aspicere. Non sum ex numero gladiatorum, qui saucii pugnas ejurant, at postea immemores antiquorum vulnerum, arma capiunt; sed repudio Deas, quas, quia iniquo iratoque vultu me respexerunt, nollem coluisse. Tu tamen, mi Fili, me inscio, &, ut nosti, sæpe dissuadente, argumentum apud me deperditum resumere propriaque tua cura perficere tentasti, ex quo vel ad publicum uti-

utilitas vel ad Te Autorem gloria redundat, ſed ad me acerba rerum amiſſarum recordatio. Non equidem invideo, miror magis quod pari mecum genio & amore publico incaleſcas ſuppleaſque ea quæ nec otium nec ætas ſinit me recoquere. Senſim enim non ſine ſenſu ætas ſeneſcit & diuturnitate laborum frangitur, ut quia amœniora perſequi ſtudia nequeam, tamen me focus oblectet ſæpe cogitantem quæ jam agere non poſſim. Præterea majorum rerum neceſſariæ rationes prohibent remetiri greſſus, ſerioribus aliis deſtinantes tempora mea quæ adhuc ſuperſunt. Certè, quanquam par eſſem novo labori repetendo, obreperet tamen faſtidium ex juſta indignatione. Negare mihi fata voluerunt iſtam felici-

licitatem quam mente conceperam si susceptorum operum perfectioni faviſſent. Cum ne gry quidem nec literulam mihi reliquerit helluo Vulcanus ex iis quæ de hoc argumentò tot lucubrationibus conceperam, in sinu gaudere debeo, quod Tu, mi Fili, animum ad ea resumenda adjeceris. Laus integra & illibata Temanet, quod ex propriis observationibus, dum Autorum lectione & amœnioribus studiis subcesivas horas dispungis, Notis tuis meam *Synopsin*, olim Hafniæ publicis typis expressam, illustrare & Opus Magnum, quod orbi promittis erudito, concinnare proprio Marte susceperis. Quantum ex schedis tuis judico, diligentiam meam vicisti & longè superasti, ut si ex hac ætate re-

repueraſcerem & in cunis tecum vagirem, doctius lallare non poſſem. Minorem Te fama argumenti non oſtendis. Nec dubito quin debita gloria Te acuat, & ex præclaro Opere famam majorum aſſequaris. Nam amplum campum Tibi aperuiſti per quem decurras. Ex univerſa antiquitate ſubſidia quæruntur. Quanquam propria Medicorum meſſis ſit de Puerperio ex Medicis antiquioribus diſſerere; tamen ſollicitanda quoque ſunt omnium Antiquorum ſcripta, cujuſcunque denique ſint generis. Theologorum veterum ſcrinia inſpicienda de Circumciſione, de ritibus Baptiſmi &c. Conſulendi Iuriſconſulti de Expoſitione Infantum, Antiquarii omnes, Hiſtorici, Critici, Poëtæ excutiendi, ſed cum judicio, &

& inter peregrinandum Inſcriptiones, Statuæ, marmora, nummi ſedulò perquirendi, contrahendæ Literatorum amicitiæ, plutei Bibliothecarum pervolutandi, conquirenda cætera quibus ſuſceptum argumentum illuſtretur. Neutiquam uno flatu eructatur duraturum ſeculis opus. Nec una nocte meditatus à Te Liber, velut fungus, naſcitur. Magno ſemper conſtitit naſci Deum. Rerum tractandarum copia vel Fabium delaſſaret. Præcedunt multa Puerperium, quod ex antiquorum monumentis deſcribere occepiſti, quæ expendenda, comitantur alia, quæ explicanda, ſequuntur plura, quæ exponenda, non tam diſerto calamo ſibique relicto, quam multiſcio & vetuſtati innixo. Ad omnia enim ſe dif-

diffundit materiæ divitis ſeries, quæ ut publico palato ſapiat, ex neceſſariis multis lectione cottidiana congeſtis, præcipua ſeligenda erunt, eaque apto ordini diſponi debent. In theatro applauſum meretur qui idonea, non qui multa, profert. In Synopſi mea brevibus lineis comprehenſa præivi. Cætera tuæ curæ relicta ſunt, ut Craſſum imiteris ab adoleſcente exorſum navem ædificare concupiviſſe, quod in littore ambulans ſcalmum reperiſſet. Sic ex parvis initiis ad faſtigium operis tanti, quod meditaris, Te proferes. In his orbi monſtrabis quanto non ſolum ingenio ac ſpiritu, ſed etiam quanta eruditione ab antiquis mutueris per quæ ipſos ex ſitu oblivionis protrahas. Gratulor publico de inuſitatis

tis conatibus & jacturâ Operis mei per Te ſine recularum mearum, quæ periere omnes, ſubſidio reſtitutâ. Iudicabo me redivivum, ſi quando elaboratum opus licuerit intueri;

Conſequar ex illo caſus oblivia noſtri:

Hanc meſſem ſatis eſt ſi tua reddet humus.

Gratias vero Deo Soſpitatori ago, quod ad liberos, qui nihil mali meruerunt, pœna mea non pervenerit, ſed Tibi penna relicta ſit, quæ mihi aduſta, quod cunas ita verſes ut ſenilem animum oſtendas, quod denique crepundia puerilia tractes, ſed matura ſtudia Patriæ dulciſſimæ ex condicto inferas. Perge injuriam fato mihi illatam, maſculè vir-

virtute tua ulciſci. Sic beatus, liberis chariſſimis ſuperſtitibus & ſalvis meliorum amicitiis, Libitinam effugiam, eritque ſenectutis ſolatium quod ſeverim bonæ frugis arbores alteri ſeculo profuturas. Vale.

Hafniæ Calend. Ianuar.
CIↃIↃC LXXV.

Magna Patriæ ſpondenti

CASP. BARTHOLINO TH. F.

Cognato amantiſſimo

Antiquitates Puerperii Veteris illuſtranti.

TEmpus erat, vitæ quo fœtus carperet auras,
Et maturuerat grande Parentis onus,
Nixibus in mediis ſolitum Lucina favorem,
Quamque miniſtraret, ſæva negabat, opem.
Obſtetrix Vulcanus erat, ſed neſcius artis,
Quam Lucina, Deâ parturiente, colit,
Prenſavit fœtum digitis fuligine tinctis,
Fervidulaque uſſit membra tenella manu.
Ex iſtis ſurgit tibi pagina nata favillis,
Ex cinere, ut Phœnix, jam rediviva viget.
Ergo tuo Lucina Patri conſtanter iniqua,
Fœtus ut ille tuos vagiat ante lares.
Perge Parentis iter, ſcriptis qui perpluit Orbem,
Illius ad laudes invia nulla via eſt.
Ille tibi munivit iter, quo tramite curras.
Tu noſti laudes illius, ille tuas.
Tot tibi fauſta precor, Divûm cumulata favore,
Sæva puerperii quot mala nixus habet.

OLIGER IACOBEVS.

PRÆ-

PRÆFATIO AVTORIS
AD
Synopſin Antiquitatum Puerperii
Edit. Hafniæ M D C XLVI.

Amice Lector,

PAucis te volo, quia anguſtæ paginæ. Synopſin currenti calamo exhibeo operis majoris quod de Veterum Nativitate dudum confectum habeo, in qua titulos tantum leges & ſumma rerum tractandarum capita. Ipſum opus tibi exhibuiſſem, antiquitatibus variis refertum, ſtatuis ornatum & monumentis, Inſcriptionibus & nummis illuſtre, variiſque ad ſuſceptum argumentum pertinentibus auctorum veterum ſententiis; niſi ſpem utriuſque promiſſa amicorum in Italia hactenus ſuſpendiſſent. Româ enim ex area Cœli in Capitolio, & Cajetâ ex baptiſterio templi Cathedralis, exſpecto illuſtria plane Nativitatum Herculis Bacchique marmora duo, quæ olim mihi viſa, quamprimum pro ſolita ſua facilitate tranſmiſerit Illuſtris Eques Caſſianus à Puteo,

Romanâ purpurâ dignissimus, nec tuum amplius morabor, nec meum votum. Fructus enim in Puerperio veterum versatur, qui his spretis aut neglectis ingenio potius suo quam oculorum auctoritati indulserit. Quid autem exspectare debeas ex Synopsi hac perspicies, cujus singula capita exiguum Cl. Meursii de puerperio Græcorum opusculum exæquant, ne superare dicam. Nam nec Censorinum, nec Alexandrum ab Alexandro, nec Rojam ad hanc lineam rectè vocaveris, quorum planè diversum institutum. Interim magnis Eruditi seculi Germaniæ, Daniæ, Angliæ, Galliæ, Italiæ, Siciliæ, Belgiique Philologis, amicis suspiciendis hæc submitto; ut, antequam lucem aspexerit, candidè suppleant quæ desunt, emendentque in quibus forsan invitis videbor lectorem fefelliſſe. Vale si ad publicum natus es commodum, sin minus, disce nasci ut valere possis.

TH.

TH. BARTHOLINI

ANTIQVITATVM VETERIS PVERPERII SYNOPSIS:

à

CASPARO BARTHOLINO

Commentario & figuris illuſtrata.

MVTINI FASCINO inſident feminæ, ut concipiant (*a*). Lupercis quoque ſe offerunt, & ferula

(*a*) Sui juris rerum Natura eſt, nec ad leges humanas componitur: modò properat, modò vota percurrit, modò

lenta est & demoratur. Sic non ad propositum respondet, nec ad certum diem fœcunditas, monente *Seneca*, cujus hæc vox: *Exspecta modo, pariet.* Cæterum moræ impatientes cum partus tempore quasi ad arbitrium suum transigebant Pagani, cum Naturæ hoc jus ereptum ad Deos suos transferrent, sed fictitios, quos ad partes vocabant. De Mutino, cujus fascino, ut partum accelerarent, insidebant fœminæ, testis est *Arnobius* Adverſ. Gent. Lib. IV, qui ubi fœdum & omninò contumelioſum ac impium dixit, inducere Deorum nescio quas fictiones quæ rebus tantum turpibus & infami præficiuntur actioni, addit: *Etiamne Mutunus, cujus immanibus pudendis horrentique fascino vestras inequitare matronas & auspicabile ducitis & optatis?* Alii *Tutunus* hic legunt. Idemque *Mutinus* dicitur in Priapeis, & apud *Festum*. Erat autem Numen πελαπώδες, quod utriusque obscœni appellationem habuisse, ideoque *Mutuni Tutuni* nomine à Romanis matronis

tronis cultum vult Polihyſtor *Salmaſius*. Quicquid ſit, Priapi erat ſignum, unde *Auguſtino* de Civit. Dei Lib. VII. cap. XXIV. nova nupta ſedere dicitur ſuper *Priapi Scapum*, quod *Plinio* membrum virile ſignificat.

ferula ceduntur caprina pelle corioque tecta (*b*). Geſtant præ-

(*b*) De quibus intelligendus eſt *Iuvenalis* Satyr. II.

Nec prodeſt agili palmas præbere Luperco.

Quod Vetus *Scholiaſtes* ita interpretatur: *Steriles mulieres Lupercis ſe offerebant & ferula verberabantur. Palmas* ita explicat, *quia vel catomidiabantur vel quia manibus vapulant cincti per civitatem*, id eſt, Luperci. Erat autem illud verbum *catomidiari* in Lupercalibus proprium, quia Græci κάτωμον idem dicunt quod Latini partem quandam ſub

collo, ubi locus erat quo Matronæ verbera excipiebant, vel etiam manibus. Illud placet *Ovidio*, qui Lib. 11. Fastor.

Ille caprum mactat. jussæ sua terga maritæ
Pellibus exsectis percutienda dabant.

Vnde etiam colligo quod hæc scutica, quæ *Prudentio* Lib. 11. in Symmach. *Lupercales ferulæ* dicuntur, pellibus obducta fuerint, ideoque hi Luperci *Crepi* dicuntur *Festo*, *à crepitu pellicularum quem faciebant verberantes.* Illamque pellem quam caprinam dicit *Ovidius* eleganter *Festus Pompeius* alibi *Amiculum Iunonis* appellat.

præterea pixide Lyden (*c*) im-

(*c*) Hunc morem eleganter confirmantem habeo *Iuvenalem* Sat. 11. vers. 137.

— *quod nil animis in corpora juris*
Natu-

Natura indulget. Steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt conditâ pyxide Lyde.

immenſo prolis deſiderio quo Reipublicæ augendæ cauſa, connubii retinendi (*d*) & ob

(*d*) Ita enim *Claudianus* in Eutrop.
Fœmina cum ſenuit retinet connubia partu,
Vxoriſque decus Matris reverentia penſat.
Nos Lucina fugit nec pignore nitimur ullo.
Quia cum liberi pignora ac vincula eſſent conjugii, multæ mulieres à maritis domo ejiciebantur quod eſſent ſteriles.

jus trium liberorum (*e*) ardent.

(*e*) Hoc jus à Græcis derivatum. Quippe Spartani multiplicandorum civium

vium causa legem tulerunt, ut qui tres liberos genuisset à custodiæ munere immunis esset, si credimus *Æliano* Var. Hist. Lib. VI. cap. 6; Νόμος ἐστὶ τοῖς Σπαρτιάταις, τὸν παραχόμενον υἱοὺς τρεῖς, ἀτελείαν ἔχειν φρουρᾶς. i. e. *Lex est Spartanis, ut qui tres filios suppeditaret reipublicæ, is ab excubiis liber esset.* Ad Romanos vero ita transiit, ut præturas, quæsturas, omnesque magistratus & honores ad numerum liberorum Parentibus destribuerint. Frumentum pro liberorum numero accipiebant, teste in Adriano *Spartiano.* Et in fascibus sumendis priores erant qui plures liberos habebant, secundum *Gellium* Lib. II. cap. 15. Ideoque variæ apud Romanos leges natæ, ut Iulia, Papia Poppæa, &c. de quibus nos fusius in Opere nostro majori, quæ hic persequi angustæ paginæ prohibent. Inprimis fuêre Iura trium Liberorum, ad quæ traho *Iuvenalem* non invitum, qui Sat. IX. vers. 87.

Iura Parentis habes, propter me scriberis hæres

Lega-

Legatum omne capis nec non & dulce caducum.
Commoda præterea jungentur mille caducis,
Si numerum, si treis implevero. -- --

Quia, qui ſine ſobole erant, quod in teſtamento à teſtatore legatum erat non capiebant, nec ad caducarum hæreditatum admittebantur ſucceſſionem. Quapropter etiam ſteriles, quod fortunæ iniquitas denegaverat à bonitate Regum vel Imperatorum impetrare conabantur. Ita *Martialis* Lib. 11. Epigr. 91. ad Cæſarem Domitianum:

Quod fortuna negat fieri; permitte videri,
Natorum genitor credar ut eſſe Trium.

dent. Hinc ne infelices ſint, ſupplicationes & vota Veneri (*f*) apud Romanos, τε-

τοπα-

(*f*) Dicta illa Romanis Venus Genetrix,

netrix, cujus ædes Romæ. Huic autem teſtantur Inſcriptiones, in memoriam genitæ ſobolis ſtatuam poſitam. Sicut haurio ex ſaxo illo apud *Gruterum* pag. MXII. Romæ in foro Cæſaris reperto:

VENERI GENETRICI
D..... IVLI....
IN MEMORIAM. GEN..
IVLIÆ.....
STATVAM CVM.....
IVNIVS. VIRBIVS. ATTICVS
FLAM. DIVI. IVLI
D. S. P. D.

Nec contrarium nos edocent nummi apud Romanos cuſi VENERI GENETRICI, ſicut in illo Fauſtinæ apparet ubi puerum faſciis involutum tenere cernitur:

(*g*) De

τοπατόρεσι (*g*) Athenienſibus, Pacique, magis pro filiis & gemellis quam filiabus concepta, quæ illud includunt, ut ſimi-

(*g*) De quibus *Author* Etymologici. φανόδημος ἢ φησὶν, ὅτι μόνοι Ἀθηναῖοι θύουσι καὶ εὔχονται. αὐτοῖς [τοῖς Τριτοπάτορσιν] ὑπὲρ γενέσεως παίδων. Ideoque hi ipſi ſunt qui θεοὶ γενέθλιοι dicuntur ab *Ariſtæneto*, Lib. 1. Ep. 19.

 (*h*) Huc

similes fiant parentibus (*h*). Gravidæ jam hæc felicius ut

(*h*) Huc pertinet illud Didonis apud *Virgilium* Æn. IV.

--- si quis mihi parvulus aulâ
Luderet Æneas qui te tantum ore referret.

Et hoc est, quô puerperas commendat *Horatius* Lib. IV. od. V.

Laudantur simili prole puerperæ.

Quippe hanc quasi notam castitatis habebant, cum spurios facile generis similitudo prodere posset. Et puerperarum pudicitiæ hæc prima fiducia fuit, ut ederent partum, quem maritus agnosceret: cum timerent ne stupra furtivosque concubitus parvuli vultus, aut crescentis infantiæ similitudo detegeret, ut loqui amat *Quintilianus* Declam. XVIII.

assequantur, brassicam (*i*), sicut

(*i*) De hoc Brassicæ usu apud gravidas

das Athenienſium, nos plura nuper commentati ſumus in Exercitationibus noſtris Miſcellaneis, quo Lectores remittimus, nihil hic addituri præter inſignem *Athenæi* locum, qui Deipnoſoph. Lib. IX: Ἀθήνησι δὲ καὶ παῖς τεθειμένης κράμβη παρεσκευάζετο, ὡς τι ἐπιτήδειον φάρμακον εἰς τροφὴν. i. e. *Apud Athenienſes puerperis braſſica parabatur, velut idoneum medicamentum quoddam & apta nutriendo corpori.* In Amphidromiis autem hunc cibum uſitatum confirmat infra apud eundem *Ephippus* in Gerijone, qui ita, ſi Latina conſuetudine verba ejus legenda exhibueris:

Cum Amphidromia celebrentur quibus mos eſt
Aſſare fruſta caſei Cherſonitæ,
Oleoque braſſicam in faſciculos collectam incoquere.

ſicut in Amphidromiis, comedunt ad fœtus incrementum,

edules cochleas & malicorium, sed non sine damno, potu diptami addito (*k*). Abstinent à sale & aqua frigida. Lecticis subinde vehuntur, & equabus gravibus inequitant. Pestilentia varia religione averruncata. Zona in templo Dianæ, ut commodius fieret gestatio, soluta, quam primipara eidem deinde suspendet cum

(*k*) Hoc voluit *Q. Serenus Sammonicus*,

At ubi jam certum spondet prægnatio fœtum,
Vt facili vigeat servata puerpera partu.
Dictamnum bibitur cochleæ manduntur edules.

(*l*) Lati-

cum veſtimentis (*l*). Temporis fallendi gratia faſciolæ ligan-

(*l*) Latinis Zonam ſolvere dicitur quæ viro traditur. Quo reſpexit *Catullus*:

Quod zonam ſolvit diu ligatam.

Et Virginenſis Dea dicta eſt quæ invocabatur cum Virgini ſponſæ zona ſolveretur, teſte *Feſto*. At apud Græcos Puellam jam gravidam ſolito arctiorem Zonam in templo Dianæ Λυσιζόνου deponere ſolemne erat, & mulieres ipſas partu jam levatas Zonam Dianæ ſacraſſe author eſt in Argonauticis *Apollonius*. Cujus etiam *Scholiaſtes* ita, ſed hic per interpretem: *Solvunt Zonas primum parientes & conſecrant Dianæ. Vnde & Lyſizonæ Dianæ templum Athenis.* Sed veſtimenta Dianæ devota clarius cognoſcimus ex *Callimachi Scholiaſte* Hymno in Iovem: Τικτομένων τῶν βρεβῶν ἀνετίθεσαν τὰ ἱμάτια τῇ Ἀρτέμιδι. *Natis infantibus conſecrant veſtimenta Dianæ.*

ligandis pueris parantur, & ipsæ in Lecto cubantes gravidæ celebrant Parilia. Interea pro nascentibus vota fiunt, primo animi gratia Genitæ Manæ (*m*) ne domi quis bonus nascatur, hoc est, imbellis, cui ideò canis immolatus,

(*m*) De hac *Plutarchus* in Quæstion. Roman. Διὰ τὸ τῇ καλουμένῃ Γενέτῃ μάνῃ κύνα θύειν, καὶ καθόλου μηδένα χρηστὸν ἀποβῆναι τῶν οἰκογενῶν. ἢ ὅτι δαίμων ἐστὶν ἡ Γενέτα ὥσπερ αἱ τῶν θυέσεων καὶ τῶν λοχείας τῶν φθαρτῶν. Et paulo post, ut Romanos Genetæ, ita & Græcos Hecatæ canem pro nascentibus immolare dicit.

sicut Hecatæ & Genetylli (*n*), non

(*n*) Γενετυλλὶς *Aristophanis Scholiasti* dici-

dicitur ἡ τῆς γενέσεως ἔφορος Ἀφροδίτη. Et ejus festum à mulieribus pro gravidarum partu celebratum, referente *Hesychio.*

non ob pariendi facilitatem, neque ob animalis sinceritatem, sed propter vigilantiæ omen, audaciæ & fœcunditatis. Deinde pro corpore, ne perversè partus aut præposterè exeant. Postversæ litatur, & Prosæ Deabus à situ embryonis ita dictis (*o*), quibus

(*o*) *Gellius* Lib. XVI. cap. 16. refert in nascendo fortè converti interdum in pedes partum, & ita brachiis diductis plerumque retineri, ut ægrè admodum mulieres enitantur; *Hujus periculi*, inquit,

quit, *deprecandi gratia aræ ſtatutæ ſunt Romæ duabus Carmentibus: quarum una* Poſtverta *nominata*, Proſa *altera; à recti perverſique partus & poteſtate & nomine.* Quam vero *Proſam Gellius* vocat, alii *Porrimam* & alii *Antevortam* dicunt. De *Poſtverta* elegantem noto apud *Gruterum* Inſcriptionem, pag. L. ubi ſub capite Mercurii & Mulieris ita legi dicit:

DEO. MERCVRIO. ET. POS
TVERTE. C. ANTIVS. TITI
FILIVS. EX. VOTO.

Et forte eundem antiquum lapidem inveni apud *Paulum Petavium*, qui in veterum Nummorum Gnoriſm. nobis talem exhibet:

Vbi

Vbi omnia exacte conveniunt, præterquam quod incuriâ sculptorum pro POSTVERTE legamus, ROSMERTE, quod quivis facile ex ipsa *Gruteri* Inscriptione emendare poterit.

bus & abortus procurantur, totidem dicatis aris & hostiis. canibus fortassis. Mox instanti partu

partu ad Eugeriam & Fluoniam confugitur (*p*). Ad

(*p*) De his videatur *Sext. Pomp. Festus* de Verb. signif. *Arnobius* Adv. Gent. Lib. III. *Fluvionia* legit, ubi *Meursius* tamen Critic. Arnob. cap. 6. ex *Festo* corrigit *Fluonia*.

illam, ut conceptum alvo facile egerant; ad hanc, ut sanguinis fluor tam in partu quam gestatione cohibeatur. A quibus Mena dicta (*q*), parum à Luci-

(*q*) Illa Dea fuit quæ fluoribus menstruis mulierum præesse credebatur ex *Augustino* de Civ. Dei lib. IV. cap. 11. *Ipse sit Diespiter qui partum perducat ad diem. Ipse sit Dea Mena, quam præfecerunt menstruis fœminarum.* Credita hæc Dea Luna est, quia Græcis μήνη Luna dicitur.

(*r*) De

Lucina differens. Fuit alia Vterina, Alcmena ad alendum, Vitumnus & Sentinus (*r*) ad vitam ſenſumque

(*r*) De tota hac Deorum fictitiorum familia, adiri poteſt, præter *Tertullianum*, *Auguſtinus* de Civit. Dei Lib. VII.

inſtituti. Athenienſibus Genetyllis acceſſit, cui feſto die canis immolatus. Tandem ut confidentius onus ventris gererent quædam gravidis conceſſa privilegia. Dilata ſupplicia donec peperiſſent (*ſ*), lege

(*ſ*) Prima legis hujus origo ab Ægyptiis, à quibus ad Græcos tranſiit, ut apud *Plutarchum* de Tard. Dei Vindicta: *Quid Ægyptiorum legem nonne meritò*

meritò vobis aliqui Græci descripsisse videntur: *Quæ statuit, ut prægnans si rei capitalis judicata sit, dum est enixa in custodia habeatur.* Sic & deinde Legibus Romanorum prægnantium mulierum pœna, ultimo supplicio damnatarum, differebatur quoad pepererint, cujus rei, præter *Quintilianum*, testis est *Clemens Alexandrinus* Lib. 11. Stromat. Imo apud hos Iuris sanctio non capitalem modò pœnam sumi, sed ne quæstionem quidem de prægnante haberi patitur, *L.* 3. *D. de pœn.* de quibus vide *Brissonium* Lib. 11. cap. 20.

lege Athenienſibus, Ægyptiis & Romanis ſancita, apud quos ne quidem quæſtio de gravidis habetur. Apud Perſas aureo donantur. Nondum natis id datum, ut pro ſuperſtite habeantur.

Immi-

Imminente puerperio clavis tradita à maritis, locusque puerperii idem eligebatur, quem olim habuerant Patres, purpura ſtratus antiqua imperii nota, ſed ad plures ob luxum deinde divulgata. Habitu ornantur proprio, quem ex figulina tabula eruimus(*t*). Caput faſciis cinctum, pallio abje-

(*t*) Tabulam illam figulinam, quæ aſſervabatur olim in Muſeo V. C. Martii Mileſii Sarazani exhibet nobis *Iac. Philip. Tomaſinus* de Donariis, ex quo nos eam hic proponimus:

Tabulam hanc Puerperarum votum exhibere & Dianæ Nemorenſi ſacram putat *Tomaſinus*, quippe quæ Nemi inventa eſt, ubi celebre olim Dianæ Templum.

plum. Continet autem hæc obſtetricem, quæ puerum in lucem jam editum gremio fovet & dextra mulierem puerperam ſuſtinet fere nudam, habitu dimiſſo. Ita enim de habitu puerperæ *Plautus* Truculent. Act. II. Sc. 5.

--- *voſmet jam videtis*
Vt ornata incedo puerperio ---

abjecto & ſoleis (*v*), quæ peracto reſumuntur opere. Aſſident, ſed nec poplite in alterum genu impoſito, nec digi-

(*v*) Expreſſè *Plautus* de Puerpera Trucul. Act. II. Sc. 5.

Face ut accumbam, adjutare ſic decet puerperam.
Soleas mihi date.

Autore *Piſtore* legendum eſt, *Soleas mihi deme.* Volebat enim accumbere ideo ſoleas ſibi demere jubet.

(*u*) Hu

digitis pectinatim implexis (*u*). Proxima quæque apprehendentes dolore se sub-

(*u*) Hujus superstitionis originem tradit *Ovidius*, qui Metamorph. Lib. IX. Alcmenam inducit fabulam narrantem, se, cum parere non posset Lucinam Deam invocasse. Et ea quidem venit Junonis jussu partum impeditura. Cum igitur in vetulæ figuram conversa ante januam Alcmenæ ita sederet, ut manus digitis inter se junctis genua teneret, forte Galanthis ancilla suspicata eam illo gestu dominæ, quo minus pareret, esse impedimento, falsò ei nunciavit Alcmenam partu solutam, quod cum Dea accepisset, surrexit, statimque Alcmena Herculem peperit. Ita autem *Ovidius*:

--- dextroque à poplite lævum
Pressa genu, digitis inter se pectine junctis,
Sustinuit partus. ---

(*x*) Quia

ſublevant, primaque cura eſt, ob partus facilitatem, palmam tetigiſſe (*x*). Hic ſ

(*x*) Quia, ut teſtis eſt *Apollonii Scholiaſtes*, mos erat parturientium, ut ſic dolores ſublevarent enixiùs, proxima quæque apprehendere, ideo Latonam legimus palmæ adniſam peperiſſe Dianam & Apollinem. *Nonnus* Dionyſiac. Lib. XXVII. huc reſpexit:

—— —— εἰσόκε Λητὼ
Οὐπιδωνοῖς πέλοισι γέρων μαπώσατο φοίνιξ

id eſt, —— —— *donec Latonæ*
Vilibus foliis ſenex obſtetrix erat palmæ.

difficilior, Nixii Dii invocati ab officio dicti (*y*), nec nor ſi ge-

(*y*) Ab enitendo ſive pariendo Nixii Dii ita dicti fuêre. De iis ita *Feſtus* *Nix*

Nixi Dii appellantur tria ſigna in Capitolio ante ſellam Minervæ genibus nixa, velut præſidentes parientium nixibus. Non tamen ſententiam noſtram mutat, quod perperam hic in aliis codicibus legatur, *Noxii Dii.*

ſi gemellorum ſit ſuſpicio, idque operto capite, & lotis manibus. Alioquin lucis cauſam Lucinam familiaris viget advocandi mos, parturientium Deam (z), quæ Ilithya Græ-

(z) De Lucina parturientium tacere præſtat, quàm anguſtis lineis includere uberrimum dicendi campum, quem Operi majori ſecuturo reſervabo, quod rebus ex ultima Antiquitate infinitis illuſtre publico promitto, ſi inducias non ita longi temporis concedant fata. Interim quia hic illos imitari conſtitui qui

terrarum ſitus depingunt, in brevi quaſi tabella omnium rerum & rituum imaginem daturus ſum. De Lucina, quam ad partum vocabant, *Horatius* Epod. Lib. Od. 5.

Per Liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpuræ decus precor.

Arnobius Lib. III. Adverſ. Gentes: *Parturiunt, pariunt; ut difficiles puerperiorum tricas Iuno mulceat corripiatque Lucina.* Ideoque eleganter *in partu Lucinæ & Dianæ ejulatur* apud *Tertullianum* Lib de Anima. Dicta autem eſt apud Latinos *à juvando & luce Iuno Lucina, à quo parientes eam invocant*, ut *Varro* de Lingu. Latin. Lib. IV.

Græcis & ζύγια (*a*), Latinis Iuno

(*a*) Suidas Ilithyias plurimas protulit, Deas parturientibus aſſiſtentes. Et plerique Authorum Græcorum meminerunt. *Euripedes* in Ione:

Σε

Σε τὰν ὠδῖναν λοχίαν
Εἰλείθυιάν τε ἐμὰν
Ἀθήναν ἱκέτευω.

id est,

Te partuum obstetricem
Eilithyiam, meamque
Minervam obsecro.

Nonnus Dionysiac. Lib. 1:

Ἑπτάκις εἰλείθυιαν ἐὴν καλέσασα λοχείην,

Septies Ilythyan suo vocans partui.

Iuno & Opigina. Huic vota (*b*) ipsæ nuncupant puerperæ

(*b*) Vota puerperarum, quæ Lucinæ nuncupabant, eleganter exprimit *Propertius* Lib. 11. El. 2:

Idem ego cum Cinaræ traheret Lucina dolores,
Et facerent uteri pondera lenta moram.
Iunoni votum facite impetrabile, dixi,
Illa parit. --- ---

Cujus memoria etiam in Inſcriptionibus, ut in illa *Gruteri*, pag. XLI.

DIANÆ
LVCINÆ
INVICTÆ
CN. POMPEIVS
CN. LIB. BAR
BVS. PROCVRAT
TIBICIN. ROM
VOTO. SVSCEPTO
L. M.

peræ, haſtas (*c*) conſecrant: publi-

(*c*) Quod in nummis ejus honori dicatis apparet, ubi ſæpiſſimè ſtatua haſtæ ſubnixa videtur. Idque olim voluit *Plutarchus*, qui in Quæſtion. Romanis: Ἥρας δὲ ἱερὸν τὸ δόρυ νενόμισαι, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῆς δόρατι σημαίνεται τὰ πλεῖστα, καὶ Κυρῖτις ἡ θεὸς ἐπωνόμασαι. i. e. *Iunoni autem ſacra habetur haſta, & pleræque ejus ſtatuæ haſta nituntur, ipſaque dicitur Dea Quiritis.* Vnde etiam Iuno Quiris paſſim

sim appellatur, ut in Inscriptione illa apud *Gruterum*, pag. CCCVIII.

publico vaccas nomine immolaturæ, & ne quid desit, nummis cusis monumenta erigunt. Cultus à Græcis deductus, quibus Diana Lucina erat (*d*) & Lucifera, quæ

(*d*) Confirmat hoc ipse *Cicero*, qui Libr. II. de Natur. Deorum: *Vt apud Græcos*, inquit, *Dianam eamque Luciferam sic apud nostros Iunonem Lucinam in pariendo invocant.* Ideoque θεὰ Δίκθυνα λοχεία, *Orpheo* in Hymno. Nec dissentit similis Inscriptio apud *Gruterum* pag. MXI.

DIANAI. LOCH. S.P.C. D.S. GINECEIA. P. F. RVFA. POMPONIA.

Et pro hoc Dianæ officio ſtare videtur *Nonnus* Dionyſiac. Lib. XLI.

Ἄρτεμιν Εἰλείθυιαν ὀχηγέτιν ἠλυθερόων.
Dianam Ilithyiam auxiliatricem fœminarum.

quæ eadem cum Luna, Levana לונה ex Hebræorum origine, cuncta ad partum tanquam noctis præſes & fœmineum ſidus conferens. Nam Nox genitalis Dea juvat liberorum ſtudium. Formula Invocationis ter magna voce fuit repetita, & extenſis brachiis. Huic aliàs in ara ſacrificatur pulte fabacia & larido, nec non gemellis agnis altrinſecus religatis

gatis, nummusque perdi solitus.

Transactis laboribus decumbit ægra, dum obstetrix, servi & adjutrices ancillæ partibus suis defungantur. Iamque puerpera fit ipso puerperii momento (*e*) sine ullo

(*e*) Ad *Iuvenalem* notat Vetus *Scholiastes* Puerperam dici puellam, quæ primitus parit. Ex eadem origine *Isidorus* repetit Lib. XI. Orig. cap. 2: *Puerperæ*, inquit, *sunt quæ annis puerilibus pariunt. Vnde & Horatius: Laudatur primo prole puerpera nato. Et dictæ puerperæ, vel quod primo partu gravantur, vel quod primum pueros pariant.* Sine ullo autem sexus discrimine Puerperium vocari vult *Suetonius* in Caligula cap. VIII.

ullo ſexus diſcrimine, & edere dicitur, quemadmodum Pater ſuſcipere. Licet & latius vagetur dictionis licentia. Infans fit ab infando (*f*), alii ſpurii. Pecus &

(*f*) Ita enim ejus etymologiam deſignat *Varro* Lib. v. de LL: *Fatur is qui primum homo ſignificabilem ore emittit vocem. Ab eo antequam ita faciant pueri, dicuntur infantes.* Et *Nonius Marcellus* de Propriet. Serm. *Infans à non fando dictus eſt.*

Partus varia dicuntur ratione, quorum proprius Natalis dies (*g*) ortuſve, ſive die nati

(*g*) Natalem diem dici ſive die nati ſint ſive noctu, fusè ex *Varrone* explicat *Gellius* Noct. Attic. Lib. III. cap. 2.

(*h*) Id

nati sint, sive noctu. Habebant & adoptivi suam nativitatem (*h*), qua eligebantur, quia naturam imitatur adoptio. Vrbes (*i*) quoque &

(*h*) Id noto ex *Ælio Spartiano*, qui in Adriano: *Quinto Iduum Augusti Legatus Syriæ literas adoptionis accepit: quando natalem adoptionis celebrari jussit.*

(*i*) Quocirca, cum Vrbibus etiam Natalis dies assignatus sit, decretum est ut dies quo Romanum cœpisset imperium, Palilia vocaretur, quæ festa iis fuere, unde anni Vrbis Romæ numerabantur. Quod expressit *Ovidius* Lib. IV. Fastorum:

Per flammas saliisse pecus, saliisse colonos,
Quod fit natali nunc quoque Roma tuo.

& navigationes, ut & Reges (*k*) quando ad regnum

(*k*) Et quod Reges etiam Imperii natalem instituerint quando ad regnum admittebantur, testis *Herodotus* est, apud quem Lib. IX. Xerxes diem qua rex dictus fuit, tanquam Imperii natalem singulis annis insignem celebravit, quo cœnam etiam proceribus suis dabat, quæ Persicè *Ticta*, Græcè τέλεον dicta.

admittebantur. Quæ Nativitatum festa à Comneno sublata, quanquam inde æra dependeat imperii. Nascuntur præterea sacris initiati, pueri prætextam sumentes, & Consules (*l*). Nec dissimili

(*l*) De Consulis natali, qui ubi officio

cio illo fungi incœpit, nasci dicebatur, *Martialis* Lib. VIII. Epigr. 66.

Augusto pia thura, victimasque
Pro nostro date Silio Camœnæ.
Bis senos jubet en redire Fasces
Nato Consule. --- ---

mili usu Martyrum passio vocatur Nativitas (*m*) qua ad

(*m*) Testem habeo *Augustinum* de Pœn. med. cap. 4: *Attende*, inquit, *animo tot Martyrum millia. Cur enim te Natalitia eorum conviviis turpibus celebrare delectat, & eorum vitam sequi honestis moribus non delectat.* Et hæc eadem mens est *Prudentio*, cum Peristeph. Hymn. XI. de Passione Hippolyti Martyris:

Iam cum se renovat decursis mensibus annus,
Natalemque diem Passio festa refert.

ad gloriam naſcuntur. Vnde & Baptiſmus. Quin Natalibus redduntur plebeji, ad nobilitatem evecti, aut quovis gaudio elati. Ad ſuperos denique tranſlata voce, Natales feſta appellantur Deorum, & Chriſtianis Natalis Calicis.

Sed veræ nativitatis terminus Nonus eſt menſis ex ſententia Medicorum (*n*).

De-

(*n*) De temporis varietate in Puerperiis pluribus videri poteſt *Gellius* Noct. Attic. Lib. III. cap. 16. ubi grata & diffuſa varietate naſcendi tempora diverſa percurrit. Nonus menſis veræ nativitatis terminus omnium conſenſu.

A ſa-

A ſacris ordiar. *Machabæor.* Lib. II. cap. 7. Mater filium ſuum minimum ita alloquitur: *Fili mi, miſerere mei, qui te in utero novem menſibus portavi.* Non alia mens *Ovidio* Metam. Lib. x.

--- --- Iamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphon genuit. --- ---

Decimus ab illis laudatur (*o*), qui initium ſumunt deci-

(*o*) Decimum autem menſem illis laudari qui initium ſumunt decimi, affirmare videtur idem *Ovidius* Heroid. Epiſt. XI.

Iam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi:
Denaque Luciferos Luna premebat equos:
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,

Et rudis ad partus & nova miles eram.

decimi. Post hunc seminati vocantur. Nec septimus infrequentior (*p*). Quocun-

(*p*) Pro septimo mense nativitatis stare arbitror eundem *Ovidium* Lib. IV. Trist. El. 10:

Nec stirps prima fui; genito jam fratre creatus;
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.

que tandem mense, Primogenituræ magna semper veneratio, à qua Fortuna Natalis Primigenia (*q*), & è solis

(*q*) Hujus Fortunæ Natalis Primigeniæ memoriam servant Marmora non

non pauca. *Gruterus* Inſcriptionum pag. LXXVI.

FORTVNÆ
IOVIS PVERI
PRIMIGENIÆ.

Et alia apud eundem pag. MVI.

IOVI. O. M. ET
FORTVNÆ. PRIMIGEN
V. S. A. L.
L. PRIMIGENIVS
CVM
FIL. TORQVATO
D. D.

ſolis femellis nunquam exponuntur primitivæ. Vnde de gemellorum primogenitura litigarunt Iuriſconſulti, maſculis ferè faventes, ut fortioribus, quod in Hiſpaniam veteres Gothi invexerunt primi.

mi. Proprium hoc Iudæis jus, quibus ex officio incumbebat & Deo tam perfectos fœtus primos, quam imperfectos ad sacrum ministerium offerre, & oblatos deinde jumentis sicliſque quinque redimere. Illud desiit quum ad Levitas sacrorum jus devolveretur. Hoc in Ægyptiacæ servitutis memoriam servatum, quanquam aliquod in Christi nativitate sit dubium. Omni autem sine primogeniti discrimine Nato apud Paganos Genius sociatur statim, qui & vitæ auctor sit & gignen-

nendi (*r*). Vnde Genius cujusque colitur, votis, nummis, statuis

(*r*) Variæ sunt de Genio hoc Paganorum superstitiones. Quippe, ut *Augustinus* de Civit. Dei Lib. VII. ex *Varronis* sententia ait, Deus erat qui præpositus esse & vim habere omnium rerum gignendarum credebatur. *Plutarcho* Genius est, qui unicuique mortalium inest. De eodem ita *Censorinus* de Die Natal. cap. III: *Genius Deus est cujus in tutela, ut quisque natus est vivit: Hic sive quod ut genamur curat: sive quod una genitur nobiscum: sive etiam quod nos genitos suscipiat ac tuetur. Certe à genendo Genius appellatur.* Latius adhuc ipsi dominium tribuit *Festus*, qui Genium dicit vim obtinere omnium rerum gerendarum. Eleganter *Horatius* Naturæ Deum humanæ describit, qui natale temperat astrum, Lib. II. Epist. I.

Sit

Sit Genius natale comes qui temperat
astrum,
Naturæ Deus humanæ.

Hunc Genium votis & Inscriptionibus colebant, quæ passim occurrunt. *Gruterus* pag. cxi. Antiq. Inscript.

GENIO
PAG. TIGOR
P. GRACCIVS
PATERNVS
T. P. I.
SCRIBONIA
LVCANA
V. F E C.

Et adhuc illustris alia apud eundem inscriptio ex templo Herculis in Capitolio, ubi GENIO pro salute Imperatoris ædes reparatur. Ita autem apud *Gruterum* pag. cix:

PRO. SALVTE. D. D. IMP. PII.
FEL. AVG
ET. MATRIS. AVG. N. ET.
KASTROR

ÆDEM.

ÆDEM. GENIO. COELI.
ADIANTI
MANIPVLI. EIVS
SVA. PECVNIA. REFECERVNT.

ſtatuis & Inſcriptionibus. Per eum ſoli fere Viri jurabant, ſicut per Iunonem plerumque feminæ (*f*), licet & ille utriuſque ſexus ſit Deus, & per

(*f*) Familiarem hanc Iurandi conſuetudinem deprehendo. De viris, qui per Genium jurabant, *Seneca* Epiſtol. XII: *Villicus jurat per Genium meum ſe omnia feciſſe.* Fœminæ verò per Iunonem ſuam ut plurimùm. Nam ita Quartilla apud *Petronium*: *Iunonem meam iratam habeam, ſi* &c. Non tamen inficias ire poſſim quin per hanc etiam Viri juraverint, cum id ſuadeat *Iuvenalis* Satyr. II.

Et

Et per Iunonem Domini jurante ministro.

Non minori religione per Genium Principis jurabant. Inde *Apuleius* Lib. IX. Metamorph. *Adjurantes Genium Principis contendebant.* Quod maximum apud veteres juramentum fuisse demonstrat *Tertullianus* Apol. cap. 28: *Citius denique*, inquit, *apud vos per omnes Deos quam per unicum Genium Cæsaris pejeratur.*

per hanc quoque Viri juraverint. Idem Genius obtinuit Principis. Contra Christiani per fortunam, non Cæsarum salutem, jurare recusarunt. Custos hic infantum Dæmon est Platonicis (*t*) & Patribus, isque

(*t*) Hi Genii pro Dæmonibus erant apud

apud alios. Ita *Lactantius* Lib. II. Divin. Instit. de Dæmonibus agens: *Geniorum sibi nomen assumunt, sic enim latino sermone Dæmones interpretantur.* Optime autem munus Genii, qui animæ præsidens voluntaria nati moderabatur, expressit *Ammianus Marcellinus* Lib. XXI: *Putabatur*, inquit, *Genius quidam tutelæ salutis appositus, eum reliquisse mundo citius digressurum. Ferunt enim Theologi in lucem editis hominibus cunctis, salva firmitate fatali, hujusmodi quædam velut actus rectura numina sociari, admodum tamen pauciſſimis visa, quos multiplices auxere virtutes.* Erat autem duplex, Bonus malusque, quod ad *Virgilium* ita notat *Servius*: *Cum nascimur duos Genios sortimur: unus est qui hortatur ad bona, alter qui depravat ad mala.* Quo censu etiam interpretandus est *Persius* Sat. IV.

--- *Diis iratis, Genioque siniſtro.*

isque quinti gradus, qui ad vitæ

vitæ terminum voluntaria nati moderatur, animæ præsidens, haud menti. Varia visebatur forma. Ater subinde & pelle amictus. Duplex est. Bonus malusque. Non quod mala faciat, sed averruncet. Fortuita puerorum, Fortuna, Genitalis Dea regebat, sicut Necessaria fatum, quanquam pro Genio quoque sit Fortuna, quæ Primigenia, quia paris cum infante ævi censetur. Huic in Principis nativitate publicæ in Capitolio positæ sunt effigies. Plerumque Virginalis erat & Muliebris, quem-

quemadmodum Venus & Iuno. Lares eodem cum Genio inter Natales Deos habiti numero (*u*), qui Genius nihil niſi

(*u*) Lares etiam inter Deos Generis recenſet *Ovidius* Faſtor. Lib. II. Et iis commendatam eſſe pueritiam innuit *Claudianus* Lib. III. de Rapt. Proſerpinæ:

Infidis natam Laribus commiſit alendam.

De his ipſis, qui infantem & alere & toto tempore ſervare dicebantur, *Tibullum* explico Lib. I. El. 2.

Sed patrii ſervate Lares aluiſtis & iidem,
Curſarem veſtros cum tener ante pedes.

Quocirca tot reperio Inſcriptiones paſſim, Laribus pro Domus ſalute & incolumitate dicatas. Inter alia Tabula eſt mar-

marmorea Eboræ in foro piſcario reperta, apud *Gruterum* pag. CVI:

LARIBVS
PRO. SALVTE. ET. INCOLV
MITATE. DOMVS
Q. SERTORII
COMPITALIB. LVDOS
ET. EPVLVM. VICINEIS
IVN. DONACE. DO
MESTICA. EIVS. ET
Q. SERTOR. HERMES
Q. SERTOR. CEPHALO
Q. SERTOR. ANTHEROS
LIBERTEI.

Quæ tamen tabula *Grutero* ſuſpecta eſt tanquam non illius ævi.

niſi mens hominis nati, ignea & Divina, ſine fœminæ orta congreſſu, mediæque inter Deos & animas naturæ. Ne-

que

que planè corporeus est, licet ita visus sit. Falsi verò antiqui qui Genium Planetas crediderunt, quanquam ad Nativitatem & hi aliquid conferant (*x*). Nec majorem merentur

(*x*) De Planetis, an ad nativitatem aliquid conferant, varia varii. Ipse *Ptolomæus* Lib. 3. cap. 2. omnem corporis constitutionem, quæ puero accidit, ex hora conceptus pendere neque mutari à natalitiis stellis vel aliis quibusdam pronuntiat. Quod si alias Astrologorum scholas percurrere velis, invenies statim singulis uteri gerendi mensibus singulos præesse planetas: ideo octavo mense vivere natos haud posse, quoniam qui primo, idem & octavo mensi Saturnus dominetur Planeta frigidus & siccus, hoc est, qualitatibus vitæ contrarius: Mensi autem nono Iupiter Fortuna ma-

jor, calidus & humidus; ut ſeptimo menſi Luna frigida & humida. De his pluribus differentem adi *Bongum* de Myſteriis Numerorum, pag. 518. & 519. Per plura me non diffundam, nec hiſce tam anguſtis paginis, antequam Majora publicum videbit, aliud addam præter locum elegantem *Iuvenalis*, qui Fortunam omnem à tempore nativitatis pendere ſtatuit, Sat. VII. verſ. 149.

--- --- *diſtat enim quæ*
Sidera te excipiunt modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de Rhetore Conſul,
Si volet hæc eadem fies de Conſule Rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud, quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati.

(y) De

rentur laudem, qui ad elementa referunt, in inanimis alioquin vigentia. Fortuna ex Necessitate inducta volubilium, Lares ex triga Deorum nascenti necessaria.

Fuerunt Dii Genitales alii majorum gentium ad Nativitatis Providentiam electi, diversi à Genialibus, propriè Indigetes, vel Tutelares, quibuscum de rebus Achivis consilium iniit Iupiter. γενέθλιοι Græcis, quibus placidis (*y*) vel

(*y*) De hisce Diis placidis intelligo locum *Ovidii* Lib. 1. ex Ponto Epist. VIII:

At tibi nascenti, quod toto pectore lætor,
Nerunt fatales fortia fila Deæ.

Contra de iisdem iratis accipiendus *Plautus* Cistell. Act. III. Sc. I.

Sceleſtus, natus Diis inimicis omnibus.

vel iratis prout quisque natus, ita felix censebatur. Ad hos Genethliaci spectant (z), in

(z) Dicti hi, qui ex natali constellatione omina captabant, *Genethliaci Gellio* Lib. XIV. cap. I. & *Censorino* cap. XIV. *Planetarii*, *Augustino* Lib. IV. Confess. *Mathematici*, *Isidoro* Orig. Lib. VIII. cap. 9. *Horoscopi*, *Persio* Satyr. VI. Quam tamen Genethliacorum vanitatem irrident alii, inter quos *Sext. Empiricus* Adverſ. Mathem. cap. XXI. *Simplic.* in *Epictetum* cap. I.

Nominalibus præsertim advocati.

vocati. Acceſſit quoque Neptunus Genethlius Deus, humore ſuo Nativitatem promovens. Cujus ædes Natalitiæ Lacedæmone.

Puerperæ verò proprii Dii, Parcæ tres ſunt, Partula à pariendo. Poſt partum cuſtodes tres, Silvanum ab ingreſſu nocturno arcentes (*a*), quem

(*a*) Quoniam Sylvani & Fauni quos vulgo Incubos vocabant, improbi quondam fuerant mulieribus ac earum appetiverant & peregerant concubitum, Puerperis ſtatim poſt partum tres cuſtodes adhibebantur, ne Sylvanus per noctem ingrederetur & jacentem vexaret. De his Auguſtinus de Civit. Dei Lib. VI. cap. IX: *Mulieri fœtæ poſt par-*

tum tres custodes commemorat [Varro] *adhiberi, ne Sylvanus per noctem ingrediatur & vexet: Eorumque custodum significandorum causa tres homines noctu circumire limina domus, & primò limen securi ferire, posteo pilo, tertio deverrere scopis: ut his datis culturæ signis, Deus Sylvanus prohibeatur introire.* Additque ab his tribus totidem nuncupatos Deos: *Intercidonam, Pilumnum & Deverram.*

quem omni invidia abigunt, etiam coronato asini capite ad lectum puerperæ suspenso. Hic lectus idem qui nuptialis, feminis familiaris, in atrio seu aula seu horto (*b*), dum

(*b*) Lectum Genialem quasi generalem à generandis liberis appellatum animadvertit *Servius* ad Lib. VI. Æn. Eundemque genialem lectum pro puerperis stra-

ſtratum eſſe ſuadet *Prudentius* Lib. 1. contra Symmachum:

Nondum maternam partu vacuaverat alvum,
Conceptamque viri Sobolem paritura gerebat
Prunuba; jam gravidæ fulchrum geniale paratur.

Sternebatur autem vel palam in hortis, ut ille apud *Iuvenalem* Sat. x. in hortis Luculianis:

--- --- Tyriuſque palam Genialis in hortis
Sternitur. --- ---

Vel etiam in atrio domus, ante ipſam januam, qui idcirco *adverſus* dictus eſt. De quo accipiendus *Catullus*:

Si tamen adverſum mutarit janua lectum
Sederit aut noſtro cauta noverca toro.

dum in terram natus deponitur, ſternitur exemptilis,

(nonnullis Pilumno & Picumno (c) clausis januis,

(c) De hoc *Servius*: *Varro*, inquit, *Pilumnum & Picumnum infantium Deos esse ait, eisque pro puerpera lectum in atrio sterni, dum exploraretur an utilis* [fortasse *vitalis*] *si qui natus est.*

obductoque thalamo. Staturam Herculis expressit, in certum futuræ magnitudinis omen, vel ut facilius puerperam cum infante caperet. Ditioribus auratus & argenteus, simplici pauperioribus ornatu, vel ex ebore vel testudine compactus. Accedunt lecto flores vestesque seu purpureæ seu auratæ, cui loco puerperæ insi-

insident mariti Tibareni & Cantabri (*d*), ut uxorum vice ægrotent.

(*d*) Tradit hoc de iis *Cœlius Rhodig.* Lib. XVIII. cap. 22. Quod ex *Diodoro Siculo* hausit, qui Biblioth. Hist. Lib. V: ὅταν γὰρ ἡ γυνὴ τέκῃ, ταύτης μὲν οὐδεμία γίνεται περὶ τὴν λοχείαν ἐπιμέλεια. ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς ἀνεπεσὼν ὡς νοσῶν, λοκεύεται τακτὰς ἡμέρας, ὡς τοῦ σώματος αὐτῷ κακοπαθοῦντος. i. e. *Nam mulieris enixæ nulla in puerperio cura geritur: sed maritus ejus velut æger decumbens, & corpus male affectum habens, puerperæ vice per certos aliquot dies in lecto decumbit.*

Nato infante nunc ploratus, nunc lætitia apud diversos (*e*). Ille quidem ob tristia

(*e*) Apud *Georgium Palamum* Orat. I. elegantissime accusat Anima corpus,

pus, & se eo contineri & stringi in ipso matris utero queritur, nec liberari dum in lucem prodit, sed oriri hinc ejulatus natalitiis cantibus ex adverso respondentes, & undique devincientes fascias, & cunabulorum vincula, sepulchralibus ligamentis cognata. Ἐντοῦθεν, inquit, καὶ κλαυθμυρισμοὶ τῶν γενεθλίων ἀσμάτων ἀνταφθέγγει καὶ σπαργάνων συγγενεῖς. Quem locum *Gibert. Cuperus* Observat. Lib. II. cap. 9. optime explicat ex nummo Antonini Pii, cujus aversa in parte Faustinæ partus, ut vult *Seguinus*, videtur sub specie Matris Ideæ cum tympanistis & Tibicinibus, qualem nos hic damus:

stia miseræ vitæ exordia. Vnde non nasci optimum judicabat gentium consensus. Thraces enim Natales hominum flebant (*f*), exsequias verò eorun-

ANTONINVS AVGPI VSPP TR P COS IIII

(*f*) Hujus rei teſtis eſt *Herodotus* Lib. III, quo referente, Thraces infantem recens natum circumſedentes ploratu atque lachrymis proſequebantur, commemorantes quot & quantæ illi, hanc vitam ingreſſuro clades atque calamitates ſubeundæ eſſent. Contra autem hominem defunctum cantu & tripudiis efferebant, narrantes quantis malis & ærumnis ille eſſet liberatus. De iiſdem eleganter *Valer. Maximus* Lib. II. cap. I. *Thraciæ vero natio merito ſibi patientiæ laudes vindicaverit, quæ natales hominum flebiliter, exſequias cum hilaritate celebrans, ſine ullis doctorum præceptis, verum conditionis noſtræ habitum prævidit.* Quo reſpectu *Solinus* cap. X. *Luctuoſa* Thracum *Puerperia* vocat.

eorundem hilares proſequebantur, Cauſianorum ritu, à quibus uſus tibiarum fluxit in funeribus. Perſæ ante quartum,

tum, vel quintum, vel ſeptimum annum natos non aſpexerunt, finito nempe primo fatorum circulo. Quod & veteribus Gallis placuit. Rident tamen Matres poſt ſeptimum diem quando vitalem ſperant natum, qui & ipſe plorat antequam rideat, variam ob cauſam. Meliorum etiam morum gentes de feliciter tranſacto puerperio lætabantur. Gaudium & ſalutatio inter amicos & clientes, *Hodie Nate Salve* (*g*); ab Oriente ad Romanos

(*g*) De gratulatione illa in Puerperio *Gellius* Noct. Attic. Lib. XII. cap. 1.

Eamus & Puerperium visum & Patri gratulatum. Formula autem illa, *Hodie nate salve* apud *Plautum* Pseudol. Act. 1. Sc. 3.

manos delato more, quam gratulationem prout quis ad Publicum bonum natus videbatur, vel ad damnum, variabant.

Hic amicorum congressus antequam fieret, utero egressum statim lavabant, tanquam à matre sanguinolentum (*h*). Can-

(*h*) Quoniam adhuc à Matre rubentes sanguinolenti sunt infantes, statim orti ad eluendum sanguinem lavabantur aqua, teste *Hieronymo* Lib. IV. ad Ezechielem: Ita Bromia ancilla apud *Plautum* loquitur Act. V. Sc. 1:

Post-

Postquam peperit pueros lavare jussit nos.

Quippe quod præter consuetudinem puerorum, qui nati rubere solent, candidissimus Clodius Albanus natus sit, inter rara refert *Capitolinus.*

Candidos quippe nasci inter rariora exempla. Lavabantur partim sale, molesto satis, partim aqua, eaque vel tepida, ut in funeribus, vel fervente, vel frigida, qua Germani etiam legitimum fœtum explorarunt (*i*), sicut ad solem

(*i*) De hac Germanorum consuetudine, qui aquæ Rheni arbitrio explorabant essetne partus legittimus an nothus, Epigramma exstare monet *Turnebus*

nebus Adverſar. Lib. xxi. cap. 15. Et eo alludit *Claudianus*:

--- naſcentes explorat gurgite Rhenus.

lem dubios natos examinat Aquila. Pſylli partus ſerpentibus offerebant (*k*) dijudicandos.

(*k*) De Pſyllis, qui recens editos ſerpentibus offerebant ut originis fidem probarent, venenis judicantibus, *Solinus* cap. xxvii. Et hoc ipſum carminibus cecinit *Lucanus* Lib. ix.

--- --- fiducia tanta eſt
Sanguinis in terram parvus cum decidit infans,
Ne qua ſit externæ Veneris miſtura timentes,
Lætifica dubios explorant aſpide partus.

(*l*) Quod

candos. Æthiopes avibus, ut legitimos diſcernerent, impoſuerunt. Græci aqua pariter ad ſordes puerorum abluendas, uſi. Additum ſubinde oleum in χύτλῳ (*l*), vel

(*l*) Quod ſale, vel aqua aut tepida aut frigida, vel vino vel nive laverint varii taceo, de oleo χύτλῳ tantùm addam *Nonni* locum; Dionyſiac. Lib. xxv.

Τικτομένῳ δὲ οἱ ἦεν ἔρες τροφὸς ἔγχεα δ' αὐτῷ,
Μαζὸς ἔυν κὰϝ χύτλα, φόνοι καὶ σπάργανα θώραξ.

Nato vero illi erat contentio Nutrix: gladii vero ipſi
Mamma erat & vaſa oliaria, cædes & faſcia thorax.

toto corpori, vel oculis naribuſve, ad infantis robur & calo-

calorem non satis firmum augendum, conservandum. Eo tamen ordine, ut lotionem aquæ sequeretur oleum. Lacedæmonii vino lavarunt, ut morbosum corpus explorarent, alii Græcorum rore, Cimbri nive. Lavandi vel in clypeo (*m*) collocati antiquo cum

(*m*) In clypeo olim lavabantur. unde apud *Nonium* in Andromeda citatur hic versus:

Nam ubi introducta est puerumque ut lavarent, collocant in clypeo.

Fuisse autem hunc antiquum cum funeribus ritum patet apud *Euripedem* in Troadibus, ubi cadaver Astyanactis pueri lotum defertur in clypeo.

(*n*) De

cum funeribus ritu, vel in mnaſiterna, vel labello, vel alio vaſe. Alvei quoque fit mentio, quod ſcaphiſterium appellatur. Crater Triſmegiſto. Chriſtianis baptiſterium, qui id debuerunt Romanis. Alvei in familia Cæſaris teſtudinei (*n*) erant in uſu, quo

(*n* De alveis illis in familia Cæſaris teſtudineis eorumque uſu *Iul. Capitolinus* in Clod. Albino: *Fuit autem*, inquit, *aliud ſignum imperii. Nam quum Cæſariana familia hoc ſpeciale habuerit ut parvuli domus ejus in teſtudineis alveis laverentur, nato infantulo teſtudo ingens patri ejus* [Albini] *munere piſcatoris allata eſt: quod ille homo literatus omen accipiens, & teſtudinem libenter excepit,*

&

& eam curari jussit atque infantulo ad excaldationes pueriles dicari, nobilitandum etiam hinc sperans.

quo modo & lavabantur grandiores, quibus impositis hastam addebant cum hac acclamatione, ἢ ταὺν, ἢ ἐπὶ ταὺν (o). Lava-

(o) Fœminæ Laconicæ, quia nihil magis quam liberorum fortitudinem exoptabant, ominis captandi causa filium quem pepererant mox in clypeo collocabant; acclamantes ἢ ταὺν, ἢ ἐπὶ ταὺν. Id quod affirmat *Thucididis Scholiastes* Lib. II. οὗτος, ὡς ἐπύετο τὸ παιδίον, ἐν ἀσπίδι ἐτίθεσαν αὐτὸ, καὶ δόρυ παρέθεσαν. καὶ ἐπεβόων, ἢ ταὺν, ἢ ἐπὶ ταὺν. i. e. [Lacedæmonii] *confestim simul natus esset puer, in clypeo eum collocabant, & hastam juxta. tum acclamabant:* ἢ ταὺν, ἢ ἐπὶ ταὺν.

(p) Quo-

Lavabant autem ſuis interdum manibus puerperæ ipſæ robuſtiores, ut plurimum obſtetrices vel ancillæ, quin ſervi & Eunuchi, qui idcircò muneribus donabantur. Fuit etiam quum ipſi Patres natos abluerent inſigni amoris argumento.

Lotus infans in terram ſtatutus (*p*) fuit antiquis temporibus

(*p*) Quoniam natus infans & lotus ab Obſtetrice in terram ſtatuebatur, ideo apud plurimos Authorum infantes nudos terra excipere dicitur. Eleganter illuc collinit *Plinius* Lib. VII. Nat. Hiſt. in Proœmio: Natura, ait, *hominem tantum nudum & in nuda humo, natali die abjicit ad vagitus ſtatim & ploratum.*

tum. Idemque significare voluit *Ovidius*, cum ita in Ibim:

Qui simul impuro matris prolapsus ab alvo
Cyniphiam fœdo corpore pressit humum.

Sanctior tamen, quam ut fœdo corpore, ut hic apud Poëtam, humum premeret, Augustus quippe quam primum natus attigisset terram consecrata est apud *Suetonium* in Octavio cap. v.

poribus non sine pompa. Mos è sacris Hebræorum, qui tamen ante Iustinianum desiit. Religiosè consecrata terra quam primum attigissent Augusti. Factumque id (*q*), sive ut

(*q*) Causa hujus moris seu potius superstitionis triplex. Sive ut vocem terræ con-

contactu acciperet infans, de quo *Macrobius* Lib. 1. Saturn. cap. 12. ubi Terram asserit dictam *Opem quod ipsius auxilio vita constet*: *Fatuam, quod infantes partu editi, non prius vocem edant quam attigerint terram.* Sive ut auspicaretur rectus esse Diis Conjugalibus, ut *Varro* explicat Lib. 11. de Vit. P. R. apud *Nonium.* Sive denique ut Opem seu Matrem communem salutaret, quod persuadet *Macrobius* Lib. 1. cap. 10. *Huic* [Terræ] *Deæ Opi*, inquit, *sedentes vota concipiunt, terramque de industria tangunt, demonstrantes ipsam Matrem esse mortalibus appetendam.*

ut vocem terræ contactu acciperet, sive ut auspicaretur rectus esse Diis Conjugalibus, unde ab Obstetrice erectus in terram erigebatur, sive ut Opem seu Matrem communem

nem salutaret, cujus posthac indigebat ope. Ita in terra constitutis Statina Dea (*r*)

(*r*) Hujus Deæ Statinæ meminit *Tertullianus* Lib. de Anima: *Dum prima etiam constitutio infantis super terram Statinæ Deæ sacrum est.*

puerilis præerat, vel, ut aliis visum, Statanus. Nihil autem horum factum, si ante depositionem inter vivos esse desiisset. Hinc quorum vitalia indicia, tellure suscipiebantur à Parente (*s*), vel Procuratore

(*s*) Hanc infantum à Parentibus sublationem clarè ex *Seneca* intelligo, qui Consol. ad Marciam cap. 18. *Consulti sunt de nobis parentes nostri, qui cum condi-*

conditionem vitæ nossent, in hanc nos sustulerunt. Terentius Andr. Act. II. Sc. VI.

Nam quod peperisset jussit tolli.

tore ejus, quo inter legitimos numerarentur hæredes. Vbi differre constat nasci & suscipi, educare & tollere, cujus varia est notio. Tollere enim pro generare positum, quia pro mortuis habiti qui non suscipiebantur, ut servi, imò pro necare. Fiebat ea sublatio ope Levanæ Deæ (*t*), sed

(*t*) Fierique credebant eam sublationem ope Levanæ Deæ, de qua *Augustinus* de Civit. Dei Lib. IV. cap. II: *Ipse opem ferat nascentibus excipiens eos*

sinu terræ, & vocetur Opis. Ipse in vagitu os aperiat & vocetur Deus Vagitanus. Ipse levet de Terra & vocetur Dea Levana.

sed à Patris dependebat voluntate, cui vitæ & mortis potestas in eos, quos pro suis agnoverat, licet eam amori Vxoris vel meretricum plerumque submiserit. Cúncta ritu hoc celebrata, vt ex terra sublatum infantem susciperet per servum Parens, vel ejus vice puerpera ipsa, vel soror illius, vel familiaris aliqua. Obstetrices quoque. Vnde Terræ Matres dictæ. Partum autem tollere nolebant Patres,

tres, si sexus esset sequioris (*u*): quippe masculus

(*u*) Diversus tamen sexus aliquam in sublatione peperit differentiam. Quippe Patres partum sexus sequioris tollere nolebant, sed potius necari præcipiebant. Ita *Ovidius* Metam. Lib. IX.

Edita forte tuo fuerit si fœmina partu;
[Invitus mando: pietas, ignosce] necetur.

boni fuit ominis. Contraria Indis (*v*) Lacedæmoniisque

(*v*) De Indis *Curtius* Lib. IX. *Genitos liberos*, inquit, *non Parentum arbitrio tollunt aluntque, sed eorum, quibus spectandi infantium habitum cura mandata est.*

lex, quæ, patribus arbitrio tollendi detracto, iis relin-

quit voluntatem ſuſcipiendi quibus ſpectandi infantes curam demandavit. Omnes Judæi tollebant, Crotonenſes nullos. Contra quam tollendi libertatem natæ Leges Papiæ, & jus tot liberorum apud varias gentes.

Quos ſuſcipere nollet Pater ominis ergò & metus, more à Diis derivato, expoſiti fuerunt (x), quandoque ene-

(x) Hujus Expoſitionis illuſtria occurrunt exempla. De Cyro quem propter ſomnium, quod de partu filiæ interpretati ſunt harioli, ſuſcipere noluit Aſtyages, *Juſtinus* Lib. 1. cap. 4. De Romulo & Remo *idem* Lib. XLIII. cap. 2, quos

quos Amulius præ metu exponi jussit. Denique de Moyse ad Nili ripam expolito sacræ paginæ testantur. De quo Pharaonis præcepto *Ezechiel* Tragicus in Exagoge:

Ἔπειτα κηρύσσει μὲν Ἑβραίων γένει
Τ' ἄρσενικὸν ῥίπτειν παῖδα εἰς βαθύῤῥοον·

id est,

Deinde jussit ut Hebræorum gens
Masculos jaceret in fluvium profundum.

enecati. Cui contrariam legem Romulus (*y*), multitudini au-

(*y*) Magnitudini tamen urbis ac frequentiæ Romulus consuluit apud *Dionysium Halicarnass.* Lib. II. ubi nullam prolem necari, nec, præter monstrosam, exponi permisit. Propter easdem causas Thebani etiam expositionem lege sustulêre, capitis suppliciô constitutô si quis infantem exposuisset, referente *Æliano* Lib. II. Var. Hist. cap. 7.

augendæ intentus, induxerat. Thebani etiam certis cautelis inhibuerunt. Majori jure Athenis Cynosargi spurii expositi (z), & Romæ omnis

(z) De hoc egregium suppeditat locum *Io. Tzetzæ* Histor. Chil. XIII. cap. 489.

Εἰς ὄστρακον γὰρ γράφοντες τὸ ὄνομα ἐκείνου,
Ἐρρίπτουν εἰς κυνόσαργες. τόπος δ' Ἀθήναις τοῦτο,
Οὗ καὶ τοὺς νόθους ἔρριπτον τοῖς χρόνοις τοῖς πρώτοις.

In testam enim scribentes nomen ipsius,
Projiciebant in Cynosarges. locus autem Athenis hic,
Quo & spurios projiciebant temporibus priscis.

generis nothi. Nam abortus promovere per legem Ictorum

rum vetitum & Medicorum (*a*), ut ad minuendam mul-

(*a*) Alii fœtum expositioni maturum fieri non permittebant, sed antequam in lucem legittimè ederetur, adhuc in utero materno vix conceptum abortivis expellere tentabant. Quod tamen omnes boni detestatione & communi odio prosequebantur. *Gellius* Lib. 12. cap. 1: *Quod cum sit publica contestatione communique odio dignum, in ipsis hominem primordiis, dum fingitur, dum animatur inter ipsas artificis naturæ manus interfectum iri.* Nec minus mulieres quæ hoc conabantur homicidii reæ tenebantur, quam si editum necassent. Ita enim *Augustinus* Serm. de temp. 111: *Mulier quæcunque fecerit per quod jam non possit concipere, quotiescunque parere poterat, tantorum homicidiorum se esse ream cognoscat.*

multitudinem Minois damnemus merito institutum. Exponebantur inprimis monstrosa (*b*), nonnunquam benè nati

(*b*) Quinam verò & quam ob causam exponebantur, disertè nos edocet *Terentius* Hecyr. Act. IV. Sc. I.

--- --- *sed demiror*
Quid sit, quam ob rem tantopere hunc omnes nos celare volueris
Partum: præsertim cum & recte & suo pepererit tempore.
Adeone pertinaci animo, ut puerum præoptares perire.

Ex quibus verbis *Donatus* duas causas celandi vel exponendi partus elicit: *Duæ causæ sunt*, inquit, *celandi partus. Si non tempore suo venerit quod indicium stupri est: & si non recte evenerit: hoc est, monstrum aliquod natum fuerit. Hic autem & tempore suo & rectè natum prædicat.*

dicat. Quare ego & tertiam addo cauſam ex mente ipſius *Comici*, quod interdum etiam bene natos invidiæ cauſa expoſuerint, quo modo intelligenda arbitror ultima ejus verba:

Adeone pervicaci animo ut puerum præoptares perire.

nati invidiæ cauſa, quod parricidium eſt in Digeſtis, interdum ut interficerentur, ſubinde ut ſervarentur quos perdere decretum fuerat. Aliquando partus exponebant, ob publicam calamitatem (*c*), ut

(*c*) De Romanis enim quod in publico luctu pueros expoſuerint, refert *Suetonius* in Caligula cap. 5: *Quo defuncti eſt die, lapidata ſunt templa, ſubverſæ Deum aræ, Lares familiares à quibuſ-*

dam in publicum abjecti, partus conjugum expositi.

ut ex sacris Orientalium liquet, à quibus ad Græcos, & ab his ad Romanos institutum hoc transiit. Romani tamen dubii videntur, sublato penitus per Valentinianum & Valentem more noxio. In exponendo servorum servarumque opera usus fuit Dominus, hoc quidem ritu, ut clam exportarentur per tenebras, &, quibus agnoscerentur grandævi, crepundia (*d*) addebantur seu

(*d*) Crepundia hæc sive *γνωρίσματα* *Terentio* Eunuch. Act. IV. Sc. 6. *Monumenta*

menta dicuntur. Et interpretatur *Donatus* : *Monumenta, quæ Græci dicunt γνωρίσματα καὶ σπάργανα.* Addebantur autem illa crepundia exponendis infantibus, ut postea grandævi à Parentibus noscitarentur. Quod ex *Plauto* colligo Cistellar. Act. III. Sc. I.

Nam hic crepundia insunt, quibuscum te illa olim ad me detulit:
Quæ mihi dedit, parentes te ut cognoscant facilius.

Et ad hunc sensum traho *Ciceronem* volentem, qui in Bruto: *Quoniam totum me non nævo aliquo aut crepundiis sed toto corpore videris velle cognoscere.*

seu *γνωρίσματα*, rarò nudis relictis. Erantque illa vel annuli (*e*) in signum libertatis, &

(*e*) Crepundia annulos fuisse ex *Terentio* liquet Heautont. Act. IV. Sc. I.

--- --- *Hic profecto est annulus, quem ego suspicor*
Is, qui cum exposita est gnata --- ---

& ne ab hæreditate viderentur excluſi; vel monilia matrum, quarum hic ornatus, & brachialia, promiſcui tunc inter plurimos uſus; nonnunquam faſciis ipſis ſeu ταινίαις (*f*), quibus utriuſque

(*f*) Faſciam vel ταινίαν fuiſſe, perſuadeor ab *Heliodoro* qui Æthiop. Lib. IV: ὥστε ὥρα σοι πάντως ἐπιδεικνῦναι μοι τὴν ταινίαν ἐν τῇ παιδὶ συνεκτεθεῖσαν καὶ δεδέχθαι μὴ τὰ ἄλλων γνωρισμάτων ἔλεγες. id eſt, *Quamobrem tempus eſt omnino ut mihi faſciam oſtendas, quam cum filia expoſitam te cum cæteris indiciis recepiſſe dicebas.*

parentis inſculptum nomen, invo-

involuti, & fibulæ conjunctæ. Vas, in quo exportabantur, κύτρα dicitur seu olla, item ὀσφάριον, fiscella quoque (*g*). Ali-

(*g*) Instrumentum quo Moyses expositus, Navigioli formam expressisse videtur. In vulgatis Bibliis *Exod.* cap. 2. vers. 3. *Fiscella scirpea* nominatur: Et *Iosephus* atque *Alexandrinus Clemens scirpos* interpretantur, cum ex papyro vas constructum dicant, quia iis in locis abundat. In Rabbinico opusculo, quod de Vita Mosis edidit *Gaulminius*, hoc Vasculi contextum ex juncis תבה *thebah*, *arca* nominatur. Quicquid sit ex papyro fuit ut navigioli formam non defuisse videamus, de qua ita etiam apud *Esaiam* cap. XVIII. vers. 2. *Vulgatus* legit: *Qui mittit in mare legatis & in vasis papyri super aquas.* Et ut minus de Moysis fiscella dubitemus, hoc genus Nili

fluvio familiare meminit *Lucanus*:

--- sic cum tenet omnia Nilus,
Conseritur bibula Memphitis cymba papyro.

Quare huc pertinere Ectypon Gemmæ, quam Nicolaus Fabricius, Dominus du Peïeres, *Laurentio Pignorio* Mensam Isiacam exponenti, exhibuit, persuadet nobis *Petrus La Sena* in Cleombroto, quam nos hic damus:

Putat enim figurarum faciem hoc manifestissime indicare, quippe in navigiolo lectuli similitudo & in icuncula humana, infans fasciis involutus à quovis facile agnoscitur. *Laur. Pignorius* vult

vult esse Orum seu Harpocratem in Baride forsan jacentem, virgata veste indutum, pedibus indiscretis.

Aliquando ex papyro ac bitumine, seu arundine & leviſſimo ligno, aliquando vas fictile. Cantharus ad poculi Bacchi similitudinem. Nec enim Cantara anus est (*h*), sed

(*h*) In Cantharis etiam exponi soliti, unde intelligendus *Terentius* in Andria Act. IV. Sc. 5.

Dav. *Luem ne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?*
Mys. *O hominem audacem.* Dav. *verum. vidi Cantharam*
Subfarcinatam..

Vbi ineptè admodum *Donatus*: *Cantharа*,

thara, inquit, *nomen est anus.* Sed cur adferri dicitur, & non potius pedibus suis incedere? Quare majorem veri speciem sententia habet *Euphragii* Grammatici qui *Cantharam subfarcinatam* interpretatur, *quasi corbem supponendo puero repletam.*

sed corbis potius, quæ Cistella alibi, qualis Moysis erat viminea oblonga & clausa. Aliqui in corio bubulo exposuerunt. Locus puero exponendo dicatus, plerumque concursu hominum frequentabatur. Nam in desertis collocati pro occisis erant. Ad compita apud Græcos, inter quos Athenienses spurios ad Cynosargen extra portam relegabant,

bant, ubi & iidem tanquam in gymnasio exercebantur adulti, & nomen mutabant. Degeneres Lycurgus ad Apothecas misit (*i*). Romani

(*i*) Testem habeo *Plutarchum* qui in Lycurgo de Spartanis: εἰ δ' ἀγλωνὲς, καὶ ἄμορφον, ἀπέπεμπον εἰς τὰς λεγομένας Ἀποθέτας, πρὸς Ταϋγετον, τὸ βαραθρώδη τόπον. *Male natum & deformem amandabant in voraginosum locum ad Taygetum, quem vocabant Apothetas.*

& Ægyptii ad fluvios, illi quoque ad lacum Velabrensem, ubi puerorum fiebat commutatio, & ad Columnam Lactariam (*k*), denique ad cloacas. Apud Christianos in

in pietatis locis reconduntur. Ita autẽ expositos leges Romanorum publicæ tutantur. Nam soluti sunt patria potestate, non absolutè, quia solutis alimentis repeti possunt, præsertim à matribus. Alibi in nullo erant

(*k*) Quapropter dicta illa Columna Lactaria, quod ibi infantes lacte alendos deferebant, teste *Festo* de Verbor. Significatione. Fuitque in foro Olitorio, ita describente *P. Victorio* in Descript. Vrbis, region. 11. Ad hanc Columnam Lactariam *Rævardus* in Lib. Conject. cap. 17. refert verosimili sane conjectura *Goltzii* Numisma in Fastis, fol. 208.

In

VESPILLO
Q·LVCRFI·Q·F

I·S·M·R·

In eo enim Columna depicta est, ut ipse judicat, media inter duas capras cum infantulo, & altera parte effigies Iunonis Sospitæ Matris Romanorum, cui commendari adserit infantes lacte caprino alisolitos. Et hanc suam conjecturam adeo *Goltzio* placuisse refert, ut postea Indicem rerum in Fastis memorabilium conficiens, columnam illam *Lactariam* appellare non dubitaverit. Non tamen satisfacit hæc conjectura *Alphonsi Acaranzæ* Lib. de Partu cap. IV. Sect. 2.

erant censu (*l*), quia servi videntur. Nulli tamen licuit in suum dominium vindicare, quin omnes ex Canone liberi evadunt, qui ne inter irregulares

(*l*) De hoc Expositorum censu vide *Senecam* Lib. v. Controv. 33.

(*m*) Sic

lares quidem audet reponere. Agnoſcebantur certis monumentis, iiſque cum expoſitis iterum repertis, cœna adornata.

Alias apud antiquos videas puerperas, quæ tantum abeſt expoſuerint natos, ut, quibus carebant, alienos expoſitos ſibi ſuppoſuerint (*m*), vel ſub-

(*m*) Sic apud *Plautum* Trucul. Act. II. Sc. 5.

--- --- *mater dicta quod ſum eò magis*
Studeo vitæ, quæ auſa ſum tantum clam
dolum aggrediri,
Lucri cauſa avara probrum ſum executa, alienos dolores
Mihi ſuppoſivi.

(*n*) Ex

ſubdiderint. Inprimis meretrices, ut ſe puerperas amantium gratia ſimularent, & obſtetrices, falſum partum aliis ſupponentes. Illæ aqua & igne arcebantur: in his verò capitalis conſtituta pœna. Hoc pacto à ſterilibus hæredes quæſiti, quos etiam ex via Appia petere potuerunt. Omnibus autem ſuppoſitis ad legitimam matrem fas erat redire. Monſtra in exponendorum numero, quia cunabula exterrent, ter novem virginibus expiarunt Romani, cantantibus carmen & donum

donum Iunoni offerentibus, iteratisque hostiis, si primis litatum non esset, ex præscripto augurum & quindecim Virorum procurarunt. Non exposita tamen, sed occisa, ferro partim, partim igne. Plerumque in aquam immersa (*n*). Quæ omnia ad placan-

(*n*) Ex Aruspicum disciplina moribus Romanorum receptum erat Androgynos, cum hujus generis monstra minime educanda essent religionis obtextu, in mare deportare & in profundum demergere, ut non uno in loco *Iul. Obsequens* Libell. de Prodigiis testatur, ad evertendum quod impendere malum ex ortu Reipublicæ verebantur. *Iacobus Durantius* expiationis causa Androgynos

nos æquoris undis suffocatos ait, quod veteres ad purganda & expianda mala omnia his aquis frequentissime uterentur. Quod tamen in ipsum retorquet *Petr. La Sena* in Cleombroto, cap. VIII. Quippe projectione & necatione Androgyni mare potius ipsum polluit verba hæc *Ciceronis* pro Roscio evincunt: *Noluerunt corpus feris objicere, ne bestiis quæ tantum scelus attigissent immanioribus uteremur: non sic nudos in flumen dejicere, ne cum delati essent in mare ipsum polluerent.*

candos Deos perpetrata, qui imminentem iram monstris monstrabant. Mera intelligimus monstra, non illa quæ in lege Papia Matri proderant, quæ nec ab Ecclesiastica dignitate, quia sana sunt, in Canonis veterum excluduntur.

Sed

Sed ad natum à Patre ſuſceptum redeamus, qui involucris tegendus. Illa duplicia infantibus. Alia quæ rubenti ſubſternuntur, quale linteamen album, quo, donec ablatus ſit, involvitur puer (*o*). Sacrum id infantibus ſignum, quia ad Deos ſacerdoteſque linum pertinet. Placuit idem commoditatis cauſa, ſicut lintei

(*o*) Prioris generis involucrum, nempe linteamen album, quo, donec ablutus erat, involvebatur puer, nobis ob oculos ponit *Iulius Capitolinus* in Clodio Albino: *Filius mihi natus eſt* VIII. *Cal. Decembr. ita Candidus ut linteamen quo exceptus eſt vinceret.*

tei thoraces Græculis, vel ut tenerrima corpora lini virtute ſolidentur. Etenim linum fuit naſcentium, quemadmodum Charyſtius ſeu amianthus mortuorum. Linum hoc infantum in candido nonnunquam purpureum apponebatur, nonnunquam pro dignitate pueritiæ ſubſternebatur. Alia habuit involucra jam lotus, & in cunis reponendus. Ea vel faſciæ ſeu panni (*p*) toto

(*p*) Inter involucra, quæ lotus & in cuna reponendus puer habebat faſciæ erant vel panni, eæque faſciæ modo albæ modo purpureæ pro varia puerorum fortuna. De his intelligo *Capitolinum* in

in Clodio Albino: *Acceſſit omen quod cum pueri ejus familiæ ruſſulis faſciolis illigarentur, quod forte lotæ atque udæ eſſent ruſſulæ faſciolæ, purpurea matris illigatus eſt faſcia.*

toto corpori circumducti, vel incunabula, quibus cunis alligatur. Quæ accurate omnino diſcernenda. Priorum in defunctis quoque uſus, ut natis. Faſciæ æquales commodum infantis ſpectant, ſæpius laneæ variis coloribus; ſed Magnates vel albas vel purpureas tantum ſibi ſeligerant. Dicuntur quoque crepundia, quibus expoſiti vel adulti ludebant. Ideò invecta, ut ſa-

lem contineant & per aliquot annos membra ſtringant (*q*)

(*q*) De earum autem, quæ æquales commodum infantis ſpectabant, uſu duplici *Hieronymus* in cap. XVI. Ezechielis, nempe ut & ſalem, quo tenella corpora conſpergebantur, continerent, & membra in rectum exitura ſtringerent. Ita autem Hieronymus: *Tenera infantium corpora pannis involvuntur duplicem ob cauſam: ut & ſale ſiccetur corpus, quod pannis ne defluat ſervatur & ſtringitur: & membra tenerrima ne facile depraventur.*

Barbaris. Romanis verò vix annuum ſpatium. Incunabulis infans cunis alligatus (*r*), ne motu

(*r*) De cunabulis his, quibus infans cunis alligabatur, omnino accipiendus *Plautus* in Amphitryone:

Nemo

Nemo eum colligare quivit incunabulis.

motu exturbaretur. Illustriorum ex purpura, secus quam fasciæ, quia hæ teguntur, illa patere debent. Interdum strophium mammarum virginale matris, purpura tinctum. Transiere subinde ad mortuos, sicut κειρία mortuorum ad cunas. Annum superarunt in iis infantes nunquam, quibus tripudia quoque inter ornamenta.

Cunæ rursum versum trahi aptæ inter obscœnas res recensentur, & cum σπαργάνοις

seu fascíolis confusæ. Has Nutrices movent, vel servi Cunarii (*f*), qui postea for-

(*f*) De Cunario *Martialem* explico Lib. XI. Epigr. 40.

Cunarum fueras motor Charideme mearum.

Super eandem rem illustrem plane ex *Grutero* afferam Inscriptionem, pag. CCCXI:

D. M.
TEIÆ. THREPTE. SO
ROR. PIISSIMÆ. CVNA
RIÆ. RVFINÆ. V. V
GLYPTVS. FRATER. QVI
ET. FELIX. VIVOS. VIVÆ
POSVIT.

san puerorum eorundem pædagogi, & ancillæ Cunariæ. Forma variæ. Modò clypeus, modo

modo cribrum & vannum (*t*), aliàs navigioli forma, eaque vel tecta ſpinis vel aperta; nonnunquam verſatilibus fulcris huc illuc moti infantes, vel angulis penſilibus ad ſomnum compoſiti & voluptatem, etiam grandiores ex Gymnaſticorum præcepto. Pue-

(*t*) Omitto alias cunarum differentias alibi fuſiùs explicandas. De Vanno ſeu ventilabro pro cunis apud *Callimachum* eſt, Hym. 1.

—— —— σὲ δὲ κοίμισεν Ἀδρήστεια

Λίκνῳ ἐνὶ χρυσείῳ —— ——

Λίκνον enim ſive λικμὸς vannus, item cribrum Svidæ. Pro cunis etiam apud *Homerum* Hymno in Mercur.

Puerorum cunæ ad latera (*u*), Medicorum verò etiam ſurſum deorſumque duci potuerunt. Magnatibus ſegmentatæ, non tam vermiculata pictura, quam ſtragulis purpureis, quibus flores acceſſerant, & pelvis excrementis puerilibus recipiendis deſtinata. Præ-

(*u*) Ad puerilium hoc cunarum genus, quæ ad latera duci poterant, refero elegantiſſimam Tabulam antiquiſſimi Codicis manuſcripti Geneſeos, apud *Lambeccium* Comment. Biblioth. Cæſar. Lib. III. Ex quo Codice fragmentum cap. 39. Geneſeos delineat ita *Lambeccius*:

Vbi

Vbi præter varia ad Gynæcea veterum, rem veſtiariam & lanificium ſpectantia, obſervatu digniſſimæ Cunæ infantiles rurſum verſum trahi aptæ, in quibus jacentem puerum nutriali arte ſopire ac crepundiis vel aliis adhibitis crepitaculis delinire geſtit Cunaria, eodem plane modo quo hæc deſcribit *Arnobius* Libr.

IV. Adverſ. Gentes: *Suxit fluenta mammarum, vagitum edidit, repſit? atque ut fletum poneret ineptiſſimè tractum crepitaculis obtinuit auditis: & ad ſomnos inductus eſt in molliſſimis cunis jacens & vocibus delinitus infractis.*

Præerat his cunis & pueris ipſis intra cunas Cunina Dea (*x*), quæ lacte placatur. Iuxta eas verò congeſtæ aviculæ, quibuſcum luderent, item

(*x*) Hanc ex *Auguſtino* probo de Civit. Dei Lib. I. cap. 20. *Et Cunina* [colitur] *quæ infantes in cunis tuetur ac faſcinum ſummovet.* De eadem Inſcriptio apud *Gruterum* pag. XCVI.

CVNINÆ. FELICI
SACR
CLAVDIA. HELPIS
D. D.

(*y*) Qui

item ſpecula, adjunctique catelli, & dracunculi, nec non cymbala. Cultelli apud Septentrionales. Aliis nummi à Nutrice accepti, à quibus etiam mobilibus curribus circumacti ferebantur. Circa Nilum Ægyptiaci in cymbis ludebant (*y*), cymbalis & tibiis

(*y*) Qui antiquitus repreſentarunt Nili imaginem in ea luſus ſpecimina varia adumbrarunt. *Philoſtratus*: περὶ τὸν Νεῖλον, οἱ πήχεις ἀθύρεσι παιδία ξύμμετρα τῷ ὀνόματι. *Cubiti circa Nilum ludunt pueri, corporis quantitati cognomines.* Huc reſpexiſſe crediderim *Ovidium* Lib. 1. Triſt. El. 2.

Delicias videam Nile jocoſe tuas.

Hunc puerorum Ægyptiacorum circa

Nilum in cymbis lusum cum cymbalis & tibiis illustrat optime sepulchrale illud marmor apud *Petrum La Sena* in Cleombroto cap. VI. ex quo nos idem hic exhibemus:

Putat Phœnicis viri vel puellæ monumentum fuisse, idque Palmarum arbores hic expressas significare, quod his plantis Syria abundet & ea maxime pars quæ Phœnicia dicta est. Præter has autem arbores, insculpta inibi naviculantium puerorum imago, calamorum inflatio, & crepitaculi succussus expressi, atque è fenestella exsertus alterius jocantis puellæ vultus.

tibiis adhibitis. Rectè enim à pueritia ludere jubentur à Platonicis. Ob quem consuetum lusum habiti in deliciis.

Ante Cunas obstetricum sub

ſubjacebant curæ, poſt ad Nutrices tranſierunt. Obſtetrix antiquis opſtetrix (z), ab ope, vel obſtando, in honore

(z) Obſtetrix ſeu Opſtetrix, ab eadem derivata etymologia promiſcuè dicta ſunt. Quorum præter authores alios ipſa etiam Marmora fidem faciunt. Ita apud *Gruterum* Inſcript. Antiq. pag. DCXXXVI.

SALLVSTIA. Q. L. IMERITA
OPSTETRIX
Q. SALLVSTIVS. Q. L.
ARTEMIDORVS
ARESCVSA. FECIT.

Et apud Eundem alibi obſtetrix dicitur in hac Inſcriptione:

ANTONIÆ. AVG. L.
THALVSÆ
OBSTETRIC

Erat autem in obstetricibus & quædam artis Medicæ peritia, nam & medicinam exhibere dicuntur *l.* 1. §. *sed & obstetricem ff. de var. & extr. cogn.* & *Anianus* ad *Pauli* Lib. 2. Sent. tit. 24. *Quinque obstetrices*, inquit, *id est medicæ.* Quare etiam Medicinam matri faciebant, quod monuit *Pollux* Lib. IV. cap. 26: Διδόσι φαρμάκια &c. αἱ μᾶλλον τοῖς δυσκόποις, ὁ πλέστον λέγω. *Dant obstetrices pharmaca quædam his quæ difficilem partum expertæ sunt.*

nore cum Medicis conveniunt, si probatæ. Principio an prægnans sit æstimabat, aliarum quoque mulierum concurrente judicio. In puerperii articulo matris vice exitum procurans (*a*), rectè suscep-

(*a*) Primarium autem Obstetricum offi-

officium erat in puerperii articulo exitum partus procurare. Quare Obstetricis & Nutricis officium ita distinguit *Nonius Marcellus* de Propr. Serm. cap. v: *Educere est extra trahere, Educare, enutrire vel provehere. Varro de liberis educandis: Educit enim Obstetrix educat Nutrix.* De obstetrice nos pluribus alibi, interea de iis vide *Th. Bartholinum* Parentem de Insolit. Part. Human. Viis.

sceptum fasciis involvit. Hujus quoque ope detractus pileus naturalis, brutis communis, qui causidicjs vendebatur (*b*) antiqua superstitione.

(*b*) Hujus superstitionis authorem habeo *Ælium Lampridium* in Diadumeno: *Solent deinde pueri pileo insigniri naturali, quod obstetrices rapiunt & advoca-*

vocatis credulis vendunt, siquidem Caufidici hoc juvari dicuntur. Sed plurima eaque rariora de hac superstitione in Opere meo congessi, suo ea cum reliquis commodiori servaturus tempori.

ne. Medicinam nato matrique faciebat, & ad loturam manus contulit. Nec ignotum hoc maribus munus. Si falsum partum suppositisset, lege tenebatur. Duravit verò obstetricis necessitas ad quintum diem, quum muneribus donaretur, & lotis manibus Nutrici infantem committeret, quod Athenis asso factum pane. Nutrix (*c*) dicta à nutriendo,

(*c*) Nutrici deinde infans commissus

ſus cujus officium erat lac præbere & cibum, interdum ulnis gerere. *Ovidius* Metamorph. Lib. IX.

Hunc totum infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici: noſtraque ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat. --- ---

Ariſtophanes in Equitib. Act. II. Sc. 2.

Καθώσπερ αἱ τίτθαιγε σιτίζεις κακῶς:
Μασώμενος γὰρ, τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθεὶς,
Αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας.

Nutricum more tu populum paſcis male:
Quia ubi præmanderis, in os paullum ipſi ingeris,
Tu vero triplo plus quam alumnus devoras.

Eas neque Marmora tacent. Vnde Romæ in Hortis Carpenſibus, quæ Inſcriptio ex *Grutero* peti poteſt pag. DCLX:

D. M. S.

D. M. S.
EMILII. NISI
VIXIT. MENSIB
XI.
FECIT. VALERIA
HYGIA. NVTRIX.

triendo, ſicut Nutrix Herculeſ Paraſitorum, & Nutrix mamma, quod cibum præbeant. Magna in electione diſquiſitio. Ancillæ enim barbaræ fuere, & pro re nihili, vel meretrices inquilinæ natos in cella educantes (*d*). At

(*d*) Sic enim *Suetonius* in Octavio, cap. 6: *Nutrimentorum ejus oſtenditur adhuc locus in avito ſuburbano juxta Velitras permodicus & cellæ penuariæ inſtar.*

(*e*) Hoc

At frugaliorum matrum proprium (*e*) hoc officium.

(*e*) Hoc est quod præcepit Plutarchus de instituendis liberis: *Debent autem meo quidem consilio partus ipsæ nutrire genetrices, hisque præbere ubera. Majore enim studio & cura nutrient.* Et ne plures afferam, exstat apud *Gellium* Lib. XII. cap. I. illustris dissertatio Favorini philosophi, qua suasit nobili fœminæ ut liberos non nutricum sed proprio lacte aleret.

Omnium cum Rumina (*f*) curam gerere, fasciis involvere, nisi apud Lacedæmonios,

(*f*) De Rumina *Augustinus* de Civit. Dei Lib. IV. cap. 11: *In Diva Rumina mammam parvulo immulgeat, quia rumam dixerunt veteres mammam.*

(*g*) Ele-

nios, cunas movere, nænias lallosque (*g*) cantare, ut vel à pueris redderentur, vel ad somnum componerent, cui cantilenæ Lallus Deus præerat,

(*g*) Eleganter nutricum nænias lallosque describit *Ausonius* Epist. 16. ad Probum:

Sic iste qui natus tuus
Flos Flosculorum Romuli,
Nutricis inter lemmata
Lallique somniferos modos
Suescat peritis fabulis
Simul jocari & dicere.

Proprium hoc nutricum erat, tali arte pueros ad somnum allicere, idque cum facerent βαυκαλίζειν vel βαυκαλᾶν Græcis dicebantur. Vt *Hesychius*: βαυκαλᾶν, κατακοιμίζειν, τιθηνεῖν, παιδία μετ' ᾠδῆς κοιμίζειν.

(*h*) Ex

erat, alioſque jocos addere, ſubinde ulnis gerere, unde bajuli, quanquam id onus quoque ſervi geruli (*h*) ſub

(*h*) Ex *Hieronymo* hoc percipio, qui ad Lætam: *Nutrix ipſa*, inquit, *non ſit temulenta non laſciva, non garrula, habeat modeſtam gerulam, nutricium gravem.*

Nutrice ſubierint. Pallium gerere maculoſum, mammamque præbere, ſi Lacedæmonios & Germanos excipias, quorum diverſum inſtitutum. Vnde Collactei ſub una Nutrice (*i*). Vino abſtine-

(*i*) Hoc erat eandem Nutricem ſimul

mul bibere ut loquitur *Apuleius* Lib. II. Metamorph. Dicti autem Collactanei, Collactei vel Collactii. Collactaneos dictos probo ex Inscriptione apud *Gruterum* pag. MCXIX. Romæ apud Lapicidas D. Petri:

D. M.
P. ÆLI. PASTO
RIS. VOLVSIA
L. F. SALVIANÆ
COLLACTA
NEO.

Collactea admittit *Iuvenalis* Sat. VI.

Tullia quod dicat notæ Collactea Mauræ.

De Collactio aliam dabo ex *Grutero* Inscriptionem pag. DCLXI.

D. M.
K. LOCÆRVS
PVBLICVS
HÆLENO
COLLACTIO
B. M.

(*k*) Su-

ſtinebant nigro, ſed album largius potare permiſſum. Pappare docuerunt & ad pubertatis uſque tempus natis aderant. Poſtea eas manumittere licebat, & in mammarum memoriam mortuas inſcriptione (*k*) proſequi. Infantes pappant mammam amplexuri vel patrem vocaturi. Vnde Papa pro Patre apud Græcos & Romanos, ſeu Avo, ut apud Arabes, pro quo alii Atta, quod ad fratres etiam tranſiit,

(*k*) Super eam rem exempla videre ſi cui volupe adeat *Gruterum* Inſcript. Antiq. pag. DCLX.

(*l*) De

transiit, vel Abba, item Tatta, Mater nutrixve Mamma (*l*)

(*l*) De iis loquatur Inscriptio quæ Romæ in hortis ad aquam Virginis exstat, sed apud *Gruterum* legitur Inscript. pag. DCLXII.

DIS. M.
ZETHO. CORINTHVS
TATA. EIVS. ET. NICE
MAMMA. F
V. A. I. D. XVI.

quod mammas porrigerent, & Pappi qui pappum ministrant, ut & Pædagogi (*m*). Lallabant eodem modo, unde Lalli

(*m*) *Isidori* Glossæ: *Papas, Pædagogus, qui sequitur studentes.* Et *Iuvenalis* Sat. VI.

— *timidus prægustat pocula papas.*

(*n*) De

Lalli & Lalisionos, & ἄλαλοι nondum loquentes, qui accepta voce Fabulino Deo (*n*)

(*n*) De Fabulino Deo *Varro* apud *Nonium* de Propr. Serm. cap. XII: *Sic cum primum fari incipiebant, sacrificabant Divo Fabulino.*

sacrificant. Papa verò cibus puerorum, sicut Bua potus (*o*). Recens baptizatis Christianorum & pueris Paganis

(*o*) Quod Buas & papas cibum & potum parvulorum vocaverint, author mihi est *Nonius Marcellus* de Propriet. Serm. cap. II. *Buas potionem positam parvulorum. Var. Cato, vel de liberis educandis: Cum cibum ac potionem buas, & papas docent, & matrem mammam patrem tatam.*

ganis mel datum, cum lacte ex vasculo χυτριδίῳ per spongiam. Quarto enim die Nutricis lac successit. Mariscæ & melimela (*p*), puls & libum delicatiorum, setania plebejorum seu cœpæ alliique viliſſimum genus, quibus pro potu acetum. Lacedæmonii citra satietatem, ut fami assuescerent. Christianis veteribus

(*p*) Non obscurè hoc indicat *Martialis* Lib. VII. Epigr. 24.

Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti
Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
Infanti melimela dato, fatuasque mariscas.

(*q*) Con-

ribus reliquiæ Euchariſtiæ præbebantur (*q*). Sed ante,

(*q*) Conſuetudo Euchariſtiam infantibus dandi, Cypriani temporibus obſervata fuit, & temporibus Caroli Magni, quamque *D. Auguſtinus* approbat Lib. 1. de peccatorum merit. cap. 20. Et apud Æthiopes teſtis eſt *Oſorius* Lib. IX. infantes eo die, quo ſalutaribus aquis initiati ſunt, Euchariſtiam in mica panis aſſumere.

finita nempe ablactatione, epulæ inſtructæ, & pro ciborum auſpicio Eduſæ, potionis Potinnæ ſacra fiebant (*r*), por-

(*r*) Eduſam & Potinam Deas præſides haberi puerorum vult *Varro* apud *Nonium Marcellum* de Propr. Serm. cap. II. *Cum pro cibo & potione initia-*

rent pueros, ſacrificabantur ab edulibus Eduſæ & à potione Potinæ nutrici. Apud Auguſtinum tamen Lib. IV. cap. II. de Civ. Dei, pro *Educa*, ex veteribus codicibus emendat *Vives*, *Edulica*.

porcellis lactentibus & pane furfuraceo, ubi ſimul Cubæ initiabantur, ſicut apud Chriſtianos farre. Exportati denique in agros ad Dianam, tumque nutriri cœperunt, quod diverſum fuit ab ali.

Inter hæc ſacra tertius affulſit dies Romanis, Græcis quintus, quo Coronæ natalitiæ foribus ſuſpenſæ (ſ), eædem

(ſ) Cum recens natus eſſet infans non

non satis erat Parentibus in sinu gaudere, sed gaudium suum suspensa præ foribus corona publicè testabantur. Ad quem morem *Iuvenalem* traho Sat. IX.

--- --- Foribus suspende coronam
Iam Pater es. --- ---

Ideoque, notante *Meursio* Attic. Lect. Lib. IV. cap. 10, Puerperæ domus coronata, Στεφανήφορος dicta est. Ad Coronas hasce natalitias alludentem observo *Nonnum* Dionysiac. Lib. XXV.

Βάκχε τέμμασι τοῦτε λεχαΐα, ταῦτε Λυαίε.

id est,

Bacchi coronas hasce puerperio condecentes, hasce Lyæi.

eædem fere quibus nuptialium festo frontem crinesque hastâ compositos cinxerat nova nupta, in honorem Laris familiaris qui foribus præ-

ſidet. Ita enim alias quoque in nuptiis poſtes coronati, vel ad arcendum faſcinum ex Ethruſca ſuperſtitione, quomodo & anterior Lecti pars ornatur; vel potius ad Veſtam, cui poſtes ſacri, placandam hæc tendunt, quæ in puerperio viſa ſibi erat læſa, & alioquin, ut Iunonis ſoror, ad puerperium aliquid contulerat; vel denique in amantium concubitus victoriam. Athenis maſculis oleaginea ſuſpenſa corona, lanea femellis (*t*). Romanis

(*t*) Hanc in ſexu vario circa coronas natalitias diverſitatem noto ex *Heſychio*,

sychio, ita enim ille: Ἔθος ἦν, ὁπόταν παιδίον ἄρρεν γένοιτο τοῖς Ἀθηναίοις, στέφανον ἐλαίας πρόθυρα τοῦ οἴκου, ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν ἔρια. *Moris erat apud Athenienses, quando puerulus masculus esset, coronam oleaginam statuere præ foribus, ob fœmellas vero, lanas.*

manis laurus ob generis perpetuitatem, & hedera apiumque ceterarumque herbarum fragrantium corollæ.

Quinto die emergente instituta λουτρὰ λεχώϊνα, ad manus earum abluendas, quæ obstetricatæ fuerant (*u*), aut aliquid

(*u*) *Parrhasius* Quæsit. per Epist. prolixè disputat, *An solitæ sint puerperæ à partu statim lavare?* Locum enim *Terentii* Andr. Act. III. Scen. 2.

Nunc primum fac ista ut lavet,

ita explicat, quasi *ista*, non quæ ex puerperio sordebant, sed ipsam puerperam significaret. Græci λοετρὰ λεχώϊνα dixere. Sic enim *Apollon. Rhodius* Argonaut. Lib. II.

— ἠδὲ λοετρὰ λεχώϊα τοῖσι πένονται

Atque balneas puerperio condecentes illis parant.

aliquid attigissent ex puerperio, ipsaque puerpera ob curarum solutionem, & lassitudinem. Quo more postea solennibus Natalitiis servato, lavabant manus quum epulas instruerent, idque in polubro & gutto. Sequebantur eadem luce munera Natalitia puero oblata (*x*), ministris puerperii

(*x*) In puerperio munera natalitia puero offerebantur quod ex *Capitolino* literæ Commodi ad Albinum testantur: *Bassianus & Geta te salutant. Iulia nostra & te & sororem salutat: Infantulo tuo Pescennino Prineo munera digna suo loco tuoque mittamus.*

perii & puerperæ, cui solennia Calendis Martiis (*y*) quoque dona, umbellas, armillas.

(*y*) De illis *Martialis* Lib. x. Epigram. 24.

Natales mihi Martiæ Kalendæ,
Lux formosior omnibus Kalendis,
Qua mittunt mihi munus, & puellæ.

Quippe his festis dona à Viris mittebantur mulieribus, eaque varia, vel umbellæ vel armillæ, quæ me edocet *Iuvenalis* Sat. IX. qui etiam ob dictam causam fœmineas eas vocat Kalendas:

En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit aut madidum ver
Incipit & strata positus longaque cathedra
Munera fœmineis tractas secreta Kalendis.

millas &c. donabant mariti, facili JCtorum venia. Cimelia alioquin. Munuscula puerorum polypi fuere, sepiæ, coronæ, gemmæ. Ἀνάθημα donarium vocatur sacri Baptismatis. Ὀπτήρια quæ primo viso infante exhibentur. Aliis insuper muneribus servi feriebantur (z).

Tota

(z) Non solùm puerperæ & pueri ipsi

ipsi munera accipiebant natalitia, sed etiam servi atque liberti, quæ munera & in ipso puerperio & quando puero nomen imponebatur distributa sunt. Id enim ex *Terentio* colligo, qui in Phorm. Act. 1. Sc. 1.

--- --- *Porro autem Geta*
Ferietur alio munere, ubi hera pepererit.
Porro alio autem ubi erit puero natalis dies,
Vbi initiabunt --- ---

Tota reliqua hebdomade prima, Iunoni proposita mensa (*a*), super quam votivus

(*a*) De mensa hac Iunoni per totam hebdomadam proposita explico *Tertullianum*, qui Lib. de Anima: *Dum in partu*, inquit, *Lucinæ & Dianæ ejulatur, dum per totam hebdomadam Iunoni mensa proponitur.*

tivus infans Diis oblatus & commendatus votis, quæ ſuſcepta fuerant, vel ſolutis vel adauctis. Menſam adeſſe nullam pro malo omine interpretabantur, eratque ferè ara, in qua libatum. Deæ Iunoni lectus additus, & in ejuſdem ærarium conjecti nummi. Sequutæ pro natis ſupplicationes, per omnia templa circumductis. Templa erecta & aræ poſitæ ob puerperia (*b*), cuſi-

(*b*) *Tacitus* Annal. Lib. xv. ob natam Neroni filiam Templum Fœcunditati decretum memorat. Sed præter Templa etiam aræ ob Puerperia poſitæ, ſuper quam rem illuſtrem ex *Suetonio* repe-

repetam locum, qui in Caligula cap. VIII. de loco natali C. Cæsaris: *Vbi natus sit incertum diversitas tradentum facit. Cn. Lentulus Getulicus Tiburi genitum scribit: Plinius Secundus in Treveris, vico Ambiatino, supra Confluentes: addit etiam pro argumento aras ibi ostendi inscriptas:*

OB AGRIPPINÆ
PVERPERIVM.

cuique nummi Fœcunditati, pro singulorum conditione spectacula varia, Circense, Atticum. Adhæc statuæ cum Inscriptionibus soluto voto exstructæ. Fiebat ea commendatio per Patrem vel adoptatorem, vel aruspicem, vel nutricem apud Lacedæ-

monios in Dianæ Corythalliæ æde. Epulo quod Κοπίδα appellant, instructo, etiam apud Romanos is dies variis ludis celebratus.

Vltimo hebdomadis primæ die natis infantibus tabellæ fata inscripta, vel virgæ Natalitiæ compactæ, quæ cum nato adolescerent (*c*). Aliis quer-

(*c*) Quippe moris erat quondam natis infantibus populeam virgam defigere in solo. Quod etiam memini *Meursium* in exiguo suo de Puerperio Syntagmate annotasse, ex *Donato*, qui ita in vita *Virgilii*: *Virga populea more regionis in puerperiis eodem statim loco depacta ita brevi coaluit, ut multo ante satas populos adæquârit: quæ arbor Virgilii ex eo*

eo dicta, atque consecrata est, summa gravidarum religione, suscipientium ibi & solventium vota. Atque hunc morem veteres significasse judico cum *fata scribunda advocare* dicerent, ut apud *Tertull.* de Anima cap. XXXIX. Quippe hæc quæ fata vocantur, in tabula solita erant perscribi, de qua re elegantem in Opere meo servo *Chrysostomi* locum, inter alia hujus commatis non vulgaria.

quercinæ, unde Marianæ, aliis populeæ, à quarum felicitate fata puerorum metiebantur, veteres & annosas restituere satagentes. Scritifini non nomina arboribus, sed ipsos nuper natos appenderunt. Alii veterum luminibus accensis in puerperio fortunam natorum futuram explorarunt.

rarunt. Huic succeſſit luſtricus dies, quo nomen adepturi, quemadmodum mortui, luſtrabantur (*d*). Maribus

(*d*) Luſtricum diem deſcribit Macrobius Saturn. Lib. 1. cap. 16: *Eſt autem luſtricus*, inquit, *dies quo infantes luſtrantur & nomen accipiunt.* Puellarum autem luſtricum diem fuiſſe octavum, puerorum Nonum teſtem habeo *Feſtum*, cujus rei cauſam repeto à *Cenſorino* ex *Plutarcho* in Quæſtionibus Romanis.

nonus, femellis Octavus, ultima hebdomadis aliis, qui etiam intra quintum diem ſubſtiterunt. Præerat Nundina Dea feſto (*e*), quod Suovetau-

(*e*) Illa Romanorum Dea quæ à feſto

ſto hoc dicta occurrit apud *Macrobium* Saturn. Lib. 1. cap. 16, ubi eſſe dicit *Nundinam Deam Romanorum à nono die naſcentium nuncupatam, qui luſtricus dicitur.*

vetaurilibus peractum & circuitione Circumferebantur pueri per obſtetrices vel miniſtros circa focum, unde ἀμφιδρόμια (*f*), δρομιαμφια per metatheſin. Focus ille, nil niſi aræ

(*f*) De hoc feſto, ex multis unum afferam *Suidam* qui hac die, quæ Ἀμφιδρομία dicta, manus obſtetricum purgatas & infantem circa focum circumlatum ait: Ἀμφιδρομία, ἣν ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν. ἐν ᾗ ἀποκαταίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναψάμεναι τῆς μαιώσεως τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἑστίαν τρέχοντες. id eſt, *Quintus à natis infantibus dies quem Græci ſolemniter*

ter celebrant. Hoc die manus purgant illæ quæ obstetricis munere sunt perfunctæ. Infantes autem circa focum ferunt currentes.

aræ Deorum hostijs calentes. Expiabantur deinde aquæ aspersione per aniculas lustrali (*g*) ex sputo & pulvere, ex balneis plerunque sumpto. Hinc eodem die vario ferculorum luxu convivium agitatum.

(*g*) Ad hunc sensum *Persium* revoco Sat. II. vers. 31.

Ecce avia & metuens divûm matertera, cunis
Exemit puerum: frontemque atque uda labella
Infami digito & lustralibus ante salivis
Expiat. --- ---

(*h*) Iu-

tum. Sed quemadmodum breviter luſtrabatur infans, ita longiores moras puerpera in purificatione traxit. Nulla prægnans ante XL. diem, qui Athenis τεσσαρακοστὸς, in fanum prodiit (*b*), quia adeò im-

(*b*) Iuſtum puerperii tempus cenſebant quadraginta dies, niſi ſi morbi juberent producere, & ante illos exactos nulla prægnans in fanum prodiit. Qui hanc nobis explicet ſuperſtitionem, adducam *Cenſorinum* de Die Natali cap. XI: *In Græcia*, inquit, *dies habent quadrageſimos inſignes. namque prægnans ante diem quadrageſimum non prodit in fanum, & poſt partum quadraginta diebus pleræque fœtæ graviores ſunt, nec ſanguinem interdum continent: & parvuli ferme per hos dies morbidi ſine riſu nec ſine peri-*

periculo ſunt. ob quam cauſam, cum is dies præterierit, diem feſtum ſolent agitare, quod tempus appellant τεσσαρακοστὸν.

impura, ut ædes puerperarum Romanorum nullus ingreſſus ſit (*i*), vel egreſſi ſe purgarint tanquam ex funeſtorum contactu. Idem Æthiopes & Hebræi, hoc diſcri-

(*i*) Ædes puerperarum homines ſuperſtitioſi intrare nolebant, quod apud *Euripedem* invenio in Iphigeniâ Tauricâ, qui hic per Interpretem:

Si quis nocentes cæde conſcelerat manus,
Corpuſve tangat mortuum aut puerperam,
Altaribus ceu impium prohibet ſuis.

(*k*) Ita

crimine, ut pariens feminam octoginta dies, masculum 40. explerent. Idque quia tot diebus censebantur impuræ, quanquam septem tantum diebus summa fuerit impuritas, reliquis à sacro contactu arcerentur. Ratio diversitatis non in gutta seminis est quærenda, contra Rabbinos, nec in distincta formatione, nec Adami & Evæ diverso in Paradisum ingressu; sed quia ob corporis imbecillitatem hic majorem, ibi minorem, quæ impuras fecit, tanquam morbosæ

boſæ ſacris abigebantur. Vnde curatæ interea puerperæ, & poſtremo die per ſacerdotes à peccatis, non perjurii ſed originis, purgatæ, procuratæque etiam Romanorum feminæ. Verum ad pueros, quibus luſtricò die circumciſio apud alias Nationes pro luſtratione. Divinum id inſtitutum, ut corporis ſignaculum (*k*),

Iu-

(*k*) Ita enim vocatur *Tertulliano* Apolog. cap. 21. Et Circumciſionis Sacramentum Epiſt. ad *Roman.* IV. verſ. 11. dicitur σφραγὶς δικαιοσύνης πίστεως, *ſignaculum juſtitiæ fidei.*

(*l*) Pro-

Iudæis proprium, qui recutiti (*l*), inter quos Apella, aliquando ab Adriano aliisque sublatum. Circumcisio simplici vice administrata, nonnunquam iteratò. Transiit enim & ad alios, Samaritanos in nomine columbæ circumcisos, Æthiopes, Ægyptios, Colchos, Phœnices Tro-

(*l*) Proprium hoc Iudæis fuisse signaculum demonstrat *Petronius* qui hanc illis notam tribuit in Satyrico: *Quid tu*, inquit, *Giton, & circumcide nos ut Iudæi videamur, & pertunde aures ut imitetemur Arabes.* Ideoque *recutiti* dicuntur *Martiali* Lib. VII. Epigr. 29:

Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum.

(*m*) Ho-

Troglodytas, Macrones, Edomitas, Ammonitas (*m*).

(*m*) Horum omnium meminêre præter alios multos, *Herodotus* Lib. II. *Diodorus Siculus* Lib. II. & Lib. IV. *Strabo* Lib. XVI. & XVII.

Arabes quoque per experimentum acquisiverunt. Christiani insuper veteres, & Episcopi, ut adhuc κόφθοι (*n*) dicantur Ægyptiis. Apud Græcos & Romanos est quoque suspicio non fuisse incogni-

(*n*) Κόφτος est à Mahumetanis confectum vocabulum, quod invisos denotat, de quo *Kircherus* Prodr. Copt. cap. I.

(*o*) Cur

cognitam. Dies octavus erat (*o*), quia tum purgatæ erant, & unum transierant sabbathum. Mahometanis octavus annus, Syris tertius decimus, aliisque alius. Pars scindenda principium est genitalium seu ἀκροθυσία, עֲרֵלָה Hebræis, superfluum, luxurianſque, (Magis totum corpus) signum quod renasci non possit. Aliæ tamen gentes iterum adducebant præputium

(*o*) Cur Circumcisioni octavus sacratus sit dies, erudite disputat *Cunæus* de Republica Hebræorum Lib. III. cap. 5.

putium (*p*), & ſacræ quædam novum fecerunt. Vtriuſque diverſus modus diſquiritur fuſius. Maſculus Iudæis, Ægyptiis etiam feminæ Clitoris (*q*). Illis lex, his honor. Illi

(*p*) De præputio adducendo vide plurima apud *Parentem* noſtrum Venerandum Comment. de Morb. Biblicis, cap. XXVI.

(*q*) Vnde Nymphas Ægyptias exſcindere, dicit *Galenus* in Introductorio. Et hodieque hoc in Ægypto ſervatur ut Clitoridem incidant fœminæ, teſte *Alpino*. Quia eis plerumque nimis excreſcit, non aliter ac illius fœminæ de qua *Tulpius* in Obſerv. Lib. III. cap. 35. longitudine digiti & craſſitie colis puerilis.

(*r*) Sa-

Illi totam amputant pellem, & reliquum unguibus abradunt. Hi Arabesque incidunt tantum, ut iterum consolidetur. Instrumenta non unius generis. Testa subinde (*r*) & silex, ut in sacris Cybeles. Novacula plerisque, cujus incommoda prævidentes alii forpicem elegerunt, alii bipennem. Catino hæc inferebant, & ad morbos servabant præ-

(*r*) Samia testa virilitatem amputabant Matris Deûm Sacerdotes, si credimus *Plinio* Lib. xxxv. cap. 12. Et id voluisse arbitror *Martialem*:

Abscissa est quare Samia tibi mentula testa?

præputium. Miniſtri quivis. At totum actum convivio claũſerunt Arabes, Iudæi voto. Peracta circumciſione nomina fiebant illis, aliiſque poſt luſtrationem. Omnibus ſanè gentibus, præter Atlantes (*ſ*), nomina ſua erant, ſeu vocabula, aliis ſigna. Apud Ebræos octavo induntur maſculis, fœminis initio menſis.

(*ſ*) Hunc apud Atlantes morem deſcribit *Pomponius Mela* Lib. I. cap. IX: *Ex his*, inquit, *qui ultra deſerta eſſe memorantur, Atlantes ſolem execrantur, & dum oritur & dum occidit, ut ipſis agriſque peſtiferum. Nomina ſinguli non habent: non veſcuntur animalibus.*

(*t*) Im-

sis. Nominalia (*t*) Romanis masculis octavo erant die, femellis nono. Græci variabant,

(*t*) Impositionis nominum, magna cum cæremonia à Romanis usurpatæ illustrem suppeditat locum *Tertullianus*, *Nominalium solemnitatem* appellans, Lib. de Idolol. cap. 16.

ut in Lustratione, aliàs quidem quintus, aliàs verò decimus (*u*). Sunt qui septimi memi-

(*u*) Septimi diei & decimi à puerperio, qui apud Græcos promiscuè celebrati, mentionem facit *Suidas*: τοῖς ἀποτεχθεῖσι παιδίοις τὰς ἑβδομάδας καὶ τὰς δεκάτας ἦγον. καὶ τὰ γε ὀνόματα ἐτίθεντο αὐτοῖς. οἱ μὲν τῇ ἑβδόμῃ, οἱ δὲ τῇ δεκάτῃ. id est, *Septimos & decimos natorum dies celebrabant, & nomina iis imponebant,*

alii quidem septimo, alii vero decimo die. De decimo etiam consentit *Aristophanes* in Avibus:

Οὐκ ἄρα γώ τὴν δεκάτην ταύτης ἐγώ;
Καὶ τ' ἔνομ' ὥσπερ παιδίῳ νῦν δὴ θέμην.

id est,

Non ergo decimam sacrificabo ob hanc ego?
Et nomen illi jam velut puero dedi.

Septimi diei, quem ob mutationis eo die certitudinem, eligebant, meminit *Aristoteles* Hist. Anim. Lib. VII. cap. ultimo: Τὰ πλεῖστα ὧν [παιδία] ἀναιρεῖ περὶ τὴν ἑβδόμην· διὸ καὶ τὰ ὀνόματα τότε τίθενται, ὡς πιστεύοντες ἤδη μᾶλλον τῆς σωτηρίας. id est, *Plerique puerorum moriuntur ante diem septimum: ideoque & nomina tunc imponunt, tanquam jam de salute magis fidentes.*

meminerint tum ob mutationis eo die certitudinem, tum ob sacrum numerum. Vnde

Græcis

Græcis omnis septimus à nativitate festus. Christianis nulla nec olim, nec nunc certus nominis dies. Ritus hi fuerunt. Convocare amicos, eligere qui præesset nominis impositioni, ut nunc apud Christianos fit, nomen dare infanti, crines tondere, Diis sacrificare & agitare convivium. Ex luminum accensorum fato nomen auspicatum eligere quidam (*x*). Iudæi san-

(*x*) *P. Lobbetius* Lib. III. de Pecc. Propos. 1. tradit veteres nomina infantibus imposituros, quasi vitam longiorem proli quærere: cereis enim accensis appendebant varia nomina, ea lege,

ut nomen ejus cerei qui diutius flammam sustinuisset, vitæ producendæ spe votoque infanti cederet. Antiquum hunc ritum designat *Chrysostomus* in Cap. II. Epist. 1. ad Corinth. *Nomen*, inquit, *Sancti alicujus imposituri, cereos complures accendebant, suum cuique nomen assignantes, atque ejus demum qui cereis exstinctis supervixerat, nomen quasi longioris ævi accipientes, puero imponebant.* Et addit: *Inde divinabant longam infantis futuram vitam.* De aliis in Nominalibus adhibitis ritibus multa observavit *Casaubonus* ad *Persii* Satyram II.

sanguine cuncta signant Numerus varius. Hebræis plerumque unum, rarò duo. Græci simplici nomini addidere patriam, quod fere & Ægyptii. Romanis tria nomina

mina (*y*) ipsis Nominalibus fiebant. Prænomina & Cognomina

(*y*) De Nominum horum omnium ratione variâ meretur audiri *Isidorus*, qui in horum explicatione nobis erit instar omnium. Ita enim ille Origin. Lib. I. cap. 6: *Nomen dictum est quasi notamen, quod nobis vocabulo suo notas afficiat. Nisi enim nomen scieris cognitio rerum perit. Propria nomina dicta sunt quia specialia sunt. Vnius enim tantum personam significant. Species propriorum nominum quatuor sunt: prænomen, nomen, cognomen, agnomen. Prænomen dictum eo quod nomini præponatur, ut Lucius, Quintus. Nomen vocatum quia notat genus, ut Cornelius. Cornelii enim omnes eo genere vocantur. Cognomen quia nomini conjungitur, ut Scipio. Agnomen vero quasi accedens nomen, ut Metellus Creticus, quia Cretam subegit. Extrinsecus enim venit agnomen ab aliqua ratione.*

Cognomentum autem vulgo, eo quod nomini cognitionis causa superadditur, sive quod cum nomine est.

mina erant propria, Nomina familiæ. Prænomina honestæ nomenclaturæ eligantur, quia de eo primum sceleris quæstio habebatur, qui turpius nomen possideret. Patres Romani suum majori natu imponunt, avi nomen reliquis. Xanthii à matribus mutuantur. Feminæ & servi solis ferè gaudent nominibus, quæ variè ad distinctionem inflectebantur, nonnunquam prænominibus (z). Quartum deinde

(z) Prænomina fœminarum agnoſcit *Feſtus* : *Prænominibus*, inquit, *fœminas eſſe appellatas teſtimonio ſunt Cœcilia & Tarratia, quæ ambæ Cajæ ſolitæ ſunt appellari. pari modo Lucia & Titia.* Sed de his pluribus diſputat *Petrus Servius.*

deinde nomen adulto puero ſuperadditum, Agnomen, à fortuna vel virtute. Profitebantur deinde Patres puerorum nomina publica conteſtatione (*a*), ſimulque in ærarium Ilithyiæ numinum infe-

(*a*) Huc alludentem habeo *Apuleium*: *Pater*, inquit, *natum ſibi filium cæterorum more profeſſus eſt.* Et hanc natalem profeſſionem παιδογραφίαν vocat *Modeſtinus.*

 (*b*) Hoc

inferebant. Mox intra tertium ab impoſito nomine diem, in Actis publicis relati à Præfecto ærarii (*b*), non nomina

(*b*) Hoc ſenſu *Iul. Capitolinus* in Gordiano: *Cum apud præfectum ærarii, more Romano, profeſſus filium, publicis actis ejus nomen inſereret.*

tantum tam legitimorum quam ſpuriorum, ſed ad confuſionem vitandam, etiam cognomina, nec non dies nativitatis & Conſul (*c*), quod

(*c*) Quod apud ærarium Patres filiorum natorum nomina detulerint notato die & Conſule, vide *Briſſonium* Antiq. Lib. I. cap. 5.

(*d*) Con-

quod & Indis olim & Europæis hodie quoque haud infrequens. Acta illa, Fasti aliàs dicta, Tabularia & Chartæ, in Saturni templo asservabantur (*d*).

(*d*) Consentit *Servius* II. Georgic. *In Templo Saturni reponebantur Acta, quæ susceptis liberis faciebant Parentes.*

Pueris sive ante lustrationem sive post, dormientibus Caprimulgus insidiatur (*e*), &

(*e*) Coptis βερσέλια, hoc est, *Mater puerorum*, Caprimulgus appellatur, qui insidiatur pueris dormientibus teste *Kirchero* Part. III. Lex Copt. Hebræis לילית *Lilith*, à ליל, quod nox est, quia nocte volat. Quod apud *Esaiam* cap.

xxxiv. verſ. 14. *Pagninus*, *ſtrigem* reddit. Strix autem *Iſidoro* nocturna avis eſt & lac præbere dicitur naſcentibus. In Creta è caprarum uberibus lac exſugit, & ideo Caprimulgus dicitur, apud *Bellonium* Obſerv. Lib. I. cap. 10. De infantibus ejuſmodi vexatis memorabile exemplum refert *Parens* Venerandus Hiſtor. ix. Centur. i. Et ſimile apud *Ovidium* legimus Lib. vi. Faſtor. de Strigibus:

Ad thalamos venere Procæ. Proca natus in illis
Præda recens avium quinque diebus erat.
Pectoraque exorbent avidis infantia linguis.
At puer infelix vagit opemque petit.

& Lilith לילית, item ſagæ ſeu ſtryges variis faſcinis, quæ vel allio vel alyſſo vel Re turpi in

in collo ex annulo appensa abiguntur. Res illa turpis non Satyri fuit species, sed Priapi (*f*), qualem in ære habemus,

(*f*) Fascinus erat res turpicula è collo pueris appensa, teste *Varrone* Lib. VI. Romæ enim putarunt res teneras aspectu noxio virosorum hominum aut mulierum fascinari, eoque ut aspectum effascinantium ab oculis puerorum abducerent, suspendebant illis è collo Mutinum Deum. Sic enim Cario ad mœchum, cui se virilia exsecturum minitatur, apud *Plautum* Milit. Act. V. Sc. I:

Quasi puero in collo pendeant crepundia.

mus (*g*), in nuptiis & poculis

(*g*) Fascinum illum ex ære è Musæo *Paren-*

Parentis hic exhibemus. Et alias insuper hujus amuleti species ex Lapide Lazuli, corallio & chrystallo, quæ apud *Pignorium* in Mensa Isiaca:

culis eodem metu frequentatam & Deabus familiarem. Ob turpitudinem enim fascinantium oculos avertit, ne aspiciant infantes, unde & in Asini magnitudinem aliquibus crevit. Accesserunt & Orchides (*h*), forsan in coronis Natalitiis, & medius digitus infamis, quo salivâ frontem & labella signabant. Cui fascino infantili succesſere grandioribus bullæ ad invidiam, ditioribus aureæ, aliis coria-

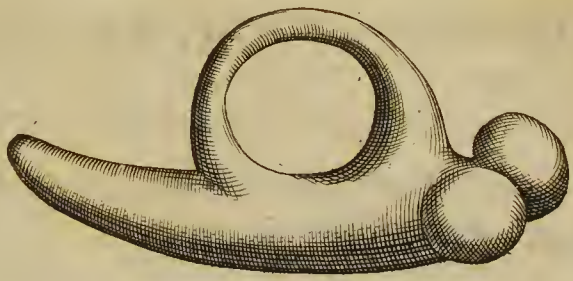

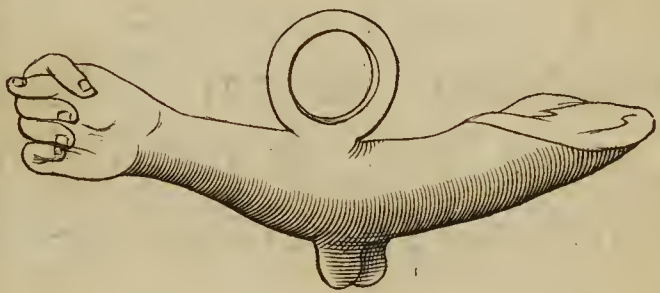

(*h*) *Plinius* enim radicem orchidis fascinis utilem prædicat, Natur. Histor. Lib. XXVI. cap. 10: *Altera Satyrion Orchis cognominatur, & fœmina esse creditur: distinguitur internodiis & ramosiore frutice; radice fascinis utili.*

coriaceæ, figurâ cordis vel lunæ pectori appensæ. Adversabatur eidem fascino Cunina Dea, & præfiscini: Christianis veteribus crucis signum.

Sed quanquam à fascino se tuerentur strenuè, morbis tamen tentabantur. His non defuit Medicina, licet de vehementioribus pernegent alii. Infantum curam tracta-

vere

vere Matres præsertim. Exhibuerunt quoque & Obstetrices pharmaca. Æthiopes frontem infantum ipso natalis die, Etrusci occiput, & venas verticis temporumque Libyæ populi urebant (*i*). Potiones per clysteria ori infusæ. Ad sanitatem conservandam exercitia cunis conferebant, adultioribus vehicula & navigia. Nec deerant vota pro infantum ægrotantium

(*i*) De hac ustione nos plura in Exercitationibus Miscellaneis. Exstat autem antiquissimus hic mos apud *Herodotum* Lib. IV.

(*k*) Hu-

Pag. 164.

tium ſalute, quæ Iunoni Lucinæ (*k*), Caſtori & Polluc
ſolve

(*k*) Hujus enim Deæ ſoſpitatrici tutelæ eximio plane monumento commendatur Cecropii filius vel adhuc morbidus, vel poſt ſalutem recuperatam, quod monſtrat manus ænea. Ejus votum ita referens:

CECROPIVS. V. C. VOTVM. S.

Effoſſa eſt illa inter Divi Gregorii rudera, cujus iconem ab Illuſtriſſimo Equite Caſſiano à Puteo *Tomaſino* communicatum hic damus:

Crediderim Iunoni pro ſalute filii hoc votum ſolutum cum ejus moris plurima exſtent indicia. Ita apud *Gruterum* Inſcript. pag. XXIV.

BASSA. VITELLI
RO. Q. VITELLIO. Q. F.
FILIO. SVO
NONI. LVCINÆ. V. S. L. M.

(*l*) De

solvebant (*l*), sanitate restitutis. Indignabantur enim

(*l*) De hoc elegantem affert *Gruterus* Inscriptionem, pag. XCVIII. ex saxo quod Murciæ exstabat in Hispania:

CASTORI. ET. POLLVCI.
DIIS. MAGNIS
SVLPITIA. Q. SVLPITII.
F. VOTVM
OB. FILIVM. SALVTI.
RESTITVTVM.

animæ puerorum hinc emigrare. Sed mortuis inferias non libarunt. Nec eos ante dentes natos uffere (*m*). Quo-

(*m*) Hoc apud *Plinium* reperio Natur. Histor. Lib. VII. cap. 16: *Hominem*, inquit, *prius quam genito dente cremare mos hominum non est.*

(*n*) Lo-

Quorum ideò nulla buſta, ſed ſuggrundaria (*n*), quo-

(*n*) Locus ubi infantes hujuſmodi ſepeliebantur dictus Suggrundarium, de quo *Fulgentius Placiades* de Priſco ſermone: *Suggrundaria antiqui dicebant ſepulchra infantium, qui necdum* XL. *dies impleſſent, quæ nec jam buſta dici poterant, quia oſſa quæ comburerentur non erant, nec tanta cadaveris immanitas, qua locus tumeſceret. Vnde Rutilius Geminus Aſtyanacte ait: Melius ſuggrundarium quæreres quam ſepulchrum.*

rum formam expreſſimus (*o*), corporibus eorum in urnulis, quia

(*o*) Formam Suggrundarii hujus ex *Io. Bapt. Suarez* Antiquit. Gaditanis Hiſpanica Lingua ſcriptis, Lib. IV. cap. 4. hic publico communicamus:

(*p*) Sic

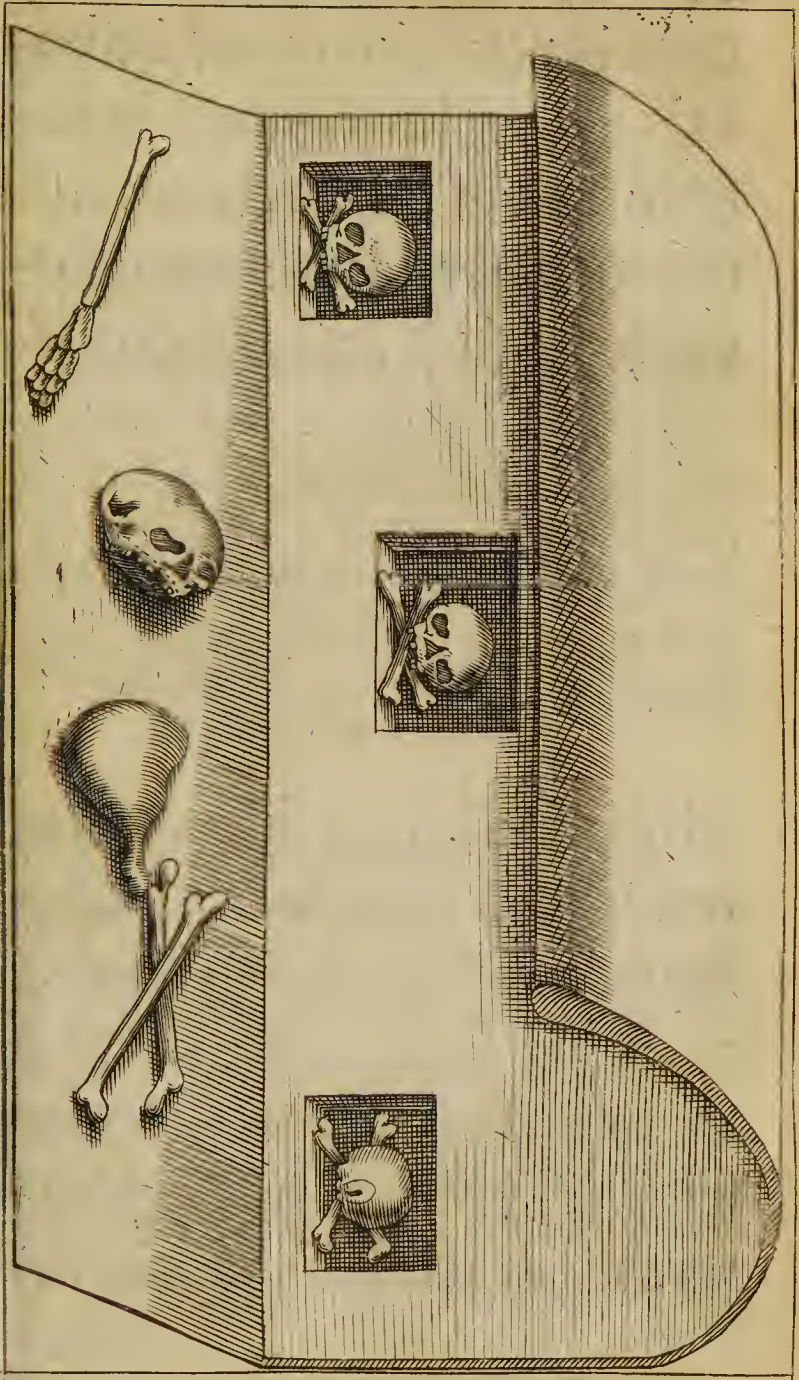

quia is vetuſtior mos, impoſitis. Chaldienſes extra urbem in via ad Euripum humantur. Grandiores natu ſarcophago (*p*) integris corpo-

(*p*) Sic apud *Gruterum* Inſcript. pag. DCLXXXIX. L. Iuli Marcelli, qui vixiſſe dicitur Ann. v. Diebus XXXI. CORPVS. INTEGRVM. CONDITVM. SARCOPHAGO. legimus.

ribus conditi in loco communi, vel ante aras. Lugebantur veſtibus Cyanæis, mollitiei ſigno, & fuſcis à tota familia, præſertim matribus & ſororibus. Ante auroram, quaſi à die rapti, facibus

cibus funeralibus & ad tibias elati (*q*). Quia nec lugere

(*q*) Hoc voluit *Statius* Lib. VI. Thebaid.

Cum signum luctus cornu grave mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta. Pelopen monstrasse ferebant
Exequiale sacrum, carmenque minoribus umbris
Vtile ----

In quem ità *Placiades Lactantius*: *Iubet religio ut majoribus mortuis tuba, minoribus tibia caneretur.* Et ita etiam sentit *Servius* in Lib. v. Æneid. *Sciendum*, inquit, *majoris ætatis funera ad Tubam solere proferre, minoris vero ad tibias.* Sed ad puerorum solùm exequias restringi non posse tibias, utpote promiscuè usurpatas, alibi datô studiô operosius

sius tracto, quare hic plura hujus commatis sciens prætereo, cum hanc materiam Tractatui meo de *Tibiis Veterum* dedicarim.

gere trimo minores licuit. Acerba tamen eorum dicuntur funera (*r*), & infelices Parentes, piissimi verò filii, quibus contra votum eriguntur monumenta (*s*). Me-

(*r*) Pueri ad faces & cereos efferebantur & Acerba eorum funera dicebantur, quod ex *Seneca* intelligo, qui Epist. CXXII: *Isti mihi defunctorum loco sunt: quantulum enim à funere & quidem acerbo absunt, qui ad faces & cereos vivunt?*

(*s*) De his & aliis infinita dicenda habeo, sed Operi Majori reservo. Monumenta, quæ contra votum Infantibus eri-

erigebantur passim observo. Inter alias Inscriptiones elegans est illa apud *Gruterum* pag. DCCXVI.

VLPIA. PAVLINA
MATER. INFELICISSI-
MA. CONTRA. VO-
TVM. PIETATIS
POSVIT.

Memoria tamen Nati Natalisque diei quotannis rediit festo Genethliaco solenni (*t*), Principum progenie pro-

(*t*) Natalitia deinde annua celebrabant. *Plautus* in Persa:

----- *hoc age accumbe*
Nunc diem suavem meum natalem inter nos agitemus amœnum.

Cicero Lib. II. Philippicarum: *Hodie non descendit Antonius. Cur? dat natalitia in Hortis.*

 (*u*) In-

proprio, mox aliis, imò & Philosophis, non viventibus solum, sed fato functis. Vnde natum inter γενέσια, & γενέθλια discrimen (*u*), & inter sacra publica & privata. Cunctis religio inerat maxima. Constitutæque, ne in demortuis omitteretur, usuræ ad solvenda convivia (*x*). Mu-

(*u*) Inter utrumque hoc statuit discrimen *Suidas*: Γενέθλια, ἡ δ' ἐνιαυτῷ ἐπιφοιτῶσα & τεχτένθς ἑορτή. *Celebritas quæ quotannis agitur eo ipso die quo quis natus est.* Et alibi: Γενέσια. ἡ δ' ἐνιαυτῷ ἐπιφοιτῶσα & τεχθέντος μνήμη. *Quæ quotannis in alicujus memoriam & honorem celebrantur.*

(*x*) In hujus rei testimonium illustrem

em plane afferam Inſcriptionem ex
utero pag. DCCLIII.
Marmorea Tabella Bergonii in æde
nedicti:

lutuati hinc ſunt Chriſtia-
Natales Sanctorum & *Ser-*
toris noſtri. In quibus va-
a fuit Eccleſia antiqua non
nam ob cauſam Munera ab
nicis miſſa Natalitia (*y*),
pro

(*y*) Munera illa natalitia varia variis
ſa. *Virgilius* Eclog. III.

Phyllida mitte mihi, meus eſt natalis
Iola.

inius Lib. IV. Epiſt. 9: *Multis enim*
et etiam Principi dixerat, ſola ſe mu-
ſcula, duntaxat natali ſuo aut Satur-
libus accepiſſe ac pleriſque miſiſſe. Qua-
Martialis. Lib. VIII. cap. 64:

ALBINÆ
VESTI. FIL
VALERIANÆ
PVDICISS. FEMIN
P. APPIVS. P. F. EVTYCHES
AD. CVIVS. MEMORIAM. COLENDAM. HVIC
COLLEG. DENDROPH. LEG. HS. C. N. CVIVS. SVM
MÆ. REDITV. QVODANNIS. DIE. NATALI
EIVSDEM. III. ID. APRIL. DECVR. SPORTVL
EX. X. CCC. INTER. PRÆSENT. ARBITR. SVO. DIVID
OLEVM. ET. PROPIN. EX. X. DCCL. PRÆBEANT. ITEM
LECTISTERNIVM. TEMPORE. PARENTALIORVM. EX. XCC
MEMORIIS. EIVSDEM VALERIANÆ. ET. APPI. VALERIAN
FIL. EIVS PER. OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS. PONA
TVR. ET. PARENTETVR. ITEM. CORONÆ. MYRT. TERNÆ
ET. TEMPORE. ROS. IVL. TERNÆ. EIS. PONANTVR
MICATÆ. DE. SELECTIS EX. X. L. PROFVNDANTVR
ITEM. APPIVS. EVTYCHIANVS. MARITVS. EIVSDEM
VALERIANÆ. SCHOLÆ. VEXILLARIORVM. LARGITVS
EST HS. XXXX. N. EX. CVIVS. SVMMÆ. REDITV QVOD
ANNIS. DIE. SS. NATALIS. EIVS. ANTE STATVAM. LECTIST
EX X. CCL. PONANT. SPORT. X. CCL. INTER. PRÆSENT
SIBI. DIVID. OLEVM. ET. PROPIN. PER. ROSAM. PRÆBEANT.

Vt poscas Clyte munus, exigasque,
Vno nascaris octies in anno.

pro cujusque arbitrio. Imperatoribus nonnullis statutum pretium placuit. Viri uxoribus, quod donatio censetur, Parentibus cognatisque Tutores ex pupilli bonis, donarunt, clientes patronis, amicis amici. Idem Natalibus Anni in strenis obtinuit. Munera ea varia. Annulus, quem tum gestabant (z), in-

(z) *Persius* Sat. I. v. 16.
Et natalitia tandem cum Sardoniche albus.
Vbi vetus *Scholiastes: Ambiguitas in natalitia, utrum eam natali munere acceperit,*

rit, aut tantum eo die gerere ſoleat: quia quidam habent annulos quos die tantum natali gerunt. Ità etiam annuli fuêre, qui tantum primo cujuſque anni die geſtati. De iis interpretor *Lucretium* Lib. I:

Qui etiam multis ſolis redeuntibus annis
Annulus in digito ſubtertenuatur habendo.

inauris, armilla, umbella, veſtes cubitoriæ cœnatoriæque, equi, coronæ, aves, libri (*a*), poëmata, aliaque, Ex-

(*a*) Sic *Cenſorinus* Q. Cærellio ſuum de die Natali Librum natalitii titulo mittit. Sic *Dionyſius Halicarnaſſ.* ſuum περὶ συνθέσεως ὀνομάτων filio induenti virilem togam ipſo natali die tradidit. Eodem titulo *Lucianus* ſuum περὶ μακρολογίας Libellum Quintillo conſecravit.

Exhibiti Ludi Theatrales, Circenſes (*b*), & venationes. Cruciarii ſepulti. Floralibus (*c*) quoque, & conviviis

(*b*) De ludis illis Natalitiis *Ælius Spartianus* in Adriano: *Gladiatorium munus per ſex dies continuos exhibuit, & mille feras natali ſuo edidit. Optimos quoſque in Senatu in contubernium Imperatoriæ majeſtatis adſcivit. Ludos Circenſes, præter Natalitios decretos ſibi ſprevit.* Ita etiam Auguſti natalem & Circenſibus & venatione celebratum quotannis fuiſſe, teſtis eſt *Dio* Lib. LIV.

(*c*) Florales Ludos in natalibus adhibitos eſſe credimus *Lactantio* Lib. I. cap. 20: *Flora*, inquit, *cum magnas opes ex arte meretricia quæſiviſſet, populum Romanum ſcripſit hæredem, certam pecuniam reliquit, cujus ex annuo fœnore ſuus natalis celebraretur, editione ludorum quos appellant Floralia.*

(*d*) So-

viviis honoratus Natalis, ſplendidis frugalibuſque pro conditione hominum. Lecti ſtrati, & albatis veſtibus genio indultum. Quod in Chriſtianis veteribus reprehendunt quoque Canones. Vino aſperſi, præter pueros, & coronati convivæ. A ſanguine tamen & cæde animalium abſtinuere Romani, (*d*) omi-

(*d*) *Solinus* cap. II. *Et obſervatum eſt*, inquit, *deinceps, ne qua hoſtia Parilibus cæderetur, ut dies iſte purus à ſanguine eſſet.* Et prima dies Quinquatrum, quia eâ nata Minerva erat, ſanguine vacabat. Cujus indicium apud *Ovidium* Lib. III. Faſt.

ominis ergo felicioris, primis temporibus, sed sequentibus natali die hostias percusserunt (*e*), genio immolaturi, cui floribus supplicatum, vino, libo, thure, lacte, mulso. Inter hæc sacrificia Diis commendabatur ille cujus Natalis erat

(*e*) Sed ut prisci illi natali die à cæde & sanguine abstinuerunt, ita posterioribus temporibus id minus observatum est. Nam *Horatius* Lib. IV. Od. 11. Phylliden ad natalem Mæcenatis celebrandum invitans, ait:

Ridet argento domus: ara castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.

(*f*) Ex

erat (*f*). Christiani voto pio natalium solennitatem transigerunt.

(*f*) Ex his intelligendus *Spartianus* in Adriano: *Natali suo ultimo cum Antoninum commendaret.* Id est, cum rem divinam faciens vota pro Antonino nuncuparet. Aliàs *natalem infantis commendare*, in Geta dicit *Spartianus*.

IN-

INDEX

Rerum & Verborum in Synopsi & Commentario occurrentium.

Abortus promovere vetitum. Pag. 79
Acerba funera. 170
Acta publica. 156
Ærarium Ilithyiæ. 155
Alcmena Dea. 19
Amiculum Iunonis. 4
Ἀμφιδρόμια. 137
Ἀνάθημα. *donarium Baptismi.* 130
Anuli inter crepundia. 83
Apothecæ. 89
Aræ ob Puerperia positæ. 133
Balneæ Puerperarum. 127
Baptismus. 36
Bua potus puerorum. 121
Brassicæ usus apud Gravidas. 11
in Cantharis expositi. 87
Cantus natalitii. 58
Caprimulgus. 157. 158
Catomidiari. 3
Census expositorum. 92
Cibus infantum. 122
Circumcisio. 142. *Ejus apud varios usus.* 143. 144. *Tempus Circumcisionis.* 147. *Pars scindenda.* 145. *Mares & fœminæ circumcisæ.* 146. *Instrumenta Circumcisionis.* 147
Clavis à maritis tradita. 21
Collactanei vel Collactei. 117. 118
Columna Lact. 89. 90.
Coronæ natal. 124. 126
Crepunidia. 82. 99
Cuba. 124
Cunæ. 102. 104
Cunarii servi. 102
Cunina Dea. 106. 162
Cynosargi spurii exposiți. 78. 88
Deverra. 54
Diana Lucina. 29

Au-

Λυσίζονος. 13
Corythallia. 134
Educare & tollere, diversa. 73
Edusa. 23
Expositæ monstra. 81 94. interdum benè nati. 81
Expositio infantum. pio modo administrata. 82. Locus. 88. Instrumentum. 85
Eugeria Dea. 18
Fabulinus Deus. 121
Fasciæ. 98
Fascinum. 160
Fluonia Dea. 18
Fœcunditati cusi nummi. 133
Fortuna Genitalis Dea.
Fortuna natalis Primigenia. 30. 46
γενέσια & γενέθλια. 172
Genethliaci. 52
Genethliacum festum. 171
Genethyllis Dea. 14. 19
γενέθλιοι Θεοὶ- 51
Genita Mana. 14
Genitales Dii. 51
Genius. 40. 42. 43. 44. 178
Geruli. 117
Hastæ Lucinæ consecratæ. 28
Hecate. 14
Hodie nate salve. Formula gratulationis in Puerperio. 61
Horoscopi. 52
Ilithyïa. 25. 26
Incunabula. 99. 100. 111
Indigetes Dii. 51
Infans ab infando. 32
Intercidona. 54
Involucra infantum. 97. 98
Ius Trium liberor. 5. 6
Lallus Deus. 116
Lares. 47
Lavabatur infans, sale. 63. Aqua. 63. Oleo. 65. Vino. 66. Rore & nive. 66
Lavabatur in clypeo, alveo &c. 67
Lavabantur Puerperæ. 127
Lecticis gravidæ vectæ. 12
Lectus Genialis. 54
Lectus adversus puerpera-

perarum. 55
Levana Dea. 73
Lilith. 158
Lucina parturientium Dea. 25
Ludi Natalitii. 176
Lupercis ſteriles offerebantur. 3
Luſtratio. 138. 149
Luſtricus dies. 130
Lyde in pyxide geſtata. 4
Mamma. 120
Maſculus boni ominis. 75
Medicina infantum. 162. 163
Mena Dea. 18
Menſa Iunoni propoſita. 131
Monſtra quomodo expiata. 94. 95
Mortuos infantes quomodo proſequebantur. 165. 168
Munera Natalitia. 128. 129. 174. 175
Mutini faſcinum. 1. 2
Naſci & ſuſcipi, diverſa. 77
Natales flebant Thraces. 58. 60
Natalis dies. 32. *Adoptionis.* 33. *Vrbium.* 33. *Navigationum.* 34. *Regum.* 34. *Conſulum.* 34. *Martyrum.* 35. *Deorum.* 36. *Calicis apud Chriſtianos.* 36
Nativitatis terminus. 37. 38
Neptunus Genethlius Deus. 53
Nixii Dii. 24
Nomen quo die impoſitum. 150. *in eo ritus varii.* 151
Nomen quotuplex variis. 157. 153
Nominalia. 149
Nox Genitalis Dea. 30
Nundina Dea. 136
Nutrix. 112. 113. 116
Obſtetrix. 109. 110. 111. 112
Opigena. 27
Ὀρφέλια. 130
Ornatus puerp. 21. 22
Palmam tangebant parturientes. 24

Papa cibus pueror. 121
Papa pro Patre. 119
Pappi seu Pædagogi. 120
Parcæ tres puerperarum. 53
Partula Dea. 53
Pileus naturalis infantum. 111. *de eo superstitio.* 111
Pilumnus. 54. 56
Planetæ an aliquid ad nativitatem conferant. 49. 50
Planetarii. 52
Postverta Dea. 16
Potinna. 123
Prænomina an fœminæ & servi habuerint. 155
Primogenitura gemellarum. 39
Professio puerorum. 155
Prosa Dea. 16
Puerpera. 31
Purgatæ Puerperæ à peccatis per sacerdotem. 142
Res turpicula. 159
Rumina Dea. 115
Sarcophagus. 168
Sentinus Deus. 19
Statina Dea. 72
Sublatio infantis. 72
quo ritu facta. 74
apud quos in usu. 76
Suggrundarium. 166.
Sylvanus Puerperæ inimicus. 53
Tata. 120
Τεσταμεντὸς. 139
in Terram infans statutus. 71
Terræ Matres. id est: Obstetrices. 74
Tibiarum usus in Funeribus. 60. 169
Tollere pro generare. 73
Tutelares Dii. 51
Velabrensis lacus. 89
Venus Genetrix. 8
ex Via Appia liberi petiti. 94
Virgæ Natalitiæ. 134. 135
Vitumnus Deus. 19
Vota Iunoni Lucinæ. 27
pro infantibus. 164. 165

Vte-

Vterina Dea. 19
Zona Gravidarum in templo Dianæ soluta. 12. *& à Primipara Dianæ suspensa.* 13

Errata graviora ita corrige.

Pag. 87. lin. 14. lege: Quemne. Pag. 97. l. 7. & 15. ablotus. Pag. 105. l. 5. nutricali. Pag. 121. l. 1. Lalisiones. Pag. 136. l. 12. & *Plutarcho.* Pag. 154. l. 6. eligebantur.

FINIS.